



The Fifteen Excellencies of Love

Ko e Lelei Taha

'o e 'Ofa 'e Hongofulu Ma Nima



Te tau 'ilo'i 'a e natula 'o e
'ofa, hono mahu'inga mo e
tolonga ta'engata. ' Oku
fakahāhā ' e Paula ha me'a'ofa
' a ia ' oku mahu'inga ange ia '
i ha toe ' ulungaanga lelei pē '
oku ' ilo'í, pea ko e me'a'ofa ko
iá ' oku ala ma'u ia ki he
tokotaha kotoa.



'Oku faka'aonga'i 'e he 1 Kolinito 13 'a e fo'i lea faka-Kalisi ko e ákape, 'a ia ko e "'ofa" 'i hono 'uhinga ma'olunga taha, 'o 'ilo'i ha me'a mahu'inga 'i he tokotaha pe me'a 'oku 'ofa'i; 'ofa 'oku makatu'unga 'i ha tefito'i mo'oni kae 'ikai 'i he ngaahi ongo; Ko e ' ofa ' oku ha'u mei he faka'apa'apa ki he ngaahi ' ulungaanga faka'ofa'ofa ' o e tokotaha ' oku ' ofa'í.

- Ko e 'ofa ko 'eni 'oku 'i he vaha'a 'o e Tamai mo Sisuu. "Pea kuo u fakaha ho huafa kiate kinautolu, pea te u toe fakaha ia, koe'uhi ke 'iate kinautolu 'a e 'ofa na'a ke 'ofa 'aki au, pea 'oku ou 'iate kinautolu" (Sione 17:26).
- Ko e 'ofa huhu'i ia 'a e 'Otua ki he fa'ahinga 'o e tangata kuo mole. "Na'e fakaha 'i he me'a ni 'a e 'ofa 'a e 'Otua kiate kitautolu, koe'uhi na'e fekau mai 'e he 'Otua hono 'Alo pe taha na'e fakatupu ki mamani, koe'uhi ke tau mo'ui 'iate ia." (1 Sione 4:9).
- Ko e ' ulungaanga makehe ia ' oku fakahāhā ' i he ngaahi feangainga ' a e kau Kalisitiane. "Ko e fekau fo'ou 'oku ou fai kiate kimoutolu, Ke mou fe'ofa'aki kiate kimoutolu; 'o hange ko 'eku 'ofa kiate kimoutolu, ke pehe foki mo ho'omou fe'ofa'aki. 'I he me'a ni 'e 'ilo ai 'e he kakai kotoa pe ko 'eku kau akonga 'a kimoutolu, 'o kapau te mou fe'ofa'aki kiate kimoutolu" (Sione 13:34-35).
- 'Oku fakahoko ia ke fakahaa'i 'a e va fetu'utaki 'o e tokotaha tui mo e 'Otua. "Kuo te'eki ai mamata ha taha ki he 'Otua. Kapau te tau fe'ofa'aki, 'oku nofo'ia kitautolu 'e he 'Otua, pea 'oku haohaoa 'ene 'ofa 'iate kitautolu" (1 Sione 4:12).

1 'Oku 'uhinga ki he ha?

"'Oku fakamatala'i 'e he faingata'a'ia" 'a e tu'unga 'o e 'atamai 'oku ne 'ai 'a e tangata ke nonga 'i he fa'a kataki 'i he taimi 'oku ngaohikovia, lau'ikovi'i, mo fakatanga'i.

'Oku Faingata'a'ia Fuoloa 'a e 'Ofa

Ko ha 'ulungaanga mahu'inga 'a e fa'a kataki pe kataki fuoloa, 'i ha mamani 'oku lahi ai 'a e ta'e-fa'a kataki mo e ta'e fa'a kataki. 'Oku angavaivai 'a e 'ofa 'i he ngaahi fehalaaki, ta'elavame'a, mo e vaivai 'a e ni'ihiki kehe. 'Oku ne 'ilo'i 'oku fehalaaki 'a e fa'ahinga kotoa pe 'o e tangata, pea ko ia ai, 'oku totonu ke 'i ai ha ngaahi fakaha te ne fakahaa'i 'a e ngaahi fehalaaki 'oku tupu mei he natula angahala'ia 'o e tangata. Ko e fa'a kataki ko e fehangaangai ia 'o e fakavavevave, 'o e ngaahi lea mo e ngaahi fakakaukau 'oku loto vekeveke, pea mo e 'itangofua.

2 Na'e anga - fēfē hono fakahāhā 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofā?

Pea na'e 'ave 'e he kau tau 'a e kovana 'a Sisu ki he fale fakapule'anga, 'o nau fakataha kiate ia 'a e kau tau kotoa pe. Pea na'a nau vete ia, 'o nau 'ai kiate ia 'a e pulupulu kula 'aho'aho. Pea hili 'enau ta 'a e kalauni talatala, na'a nau 'ai ia ki hono 'ulu, mo e kuta 'i hono nima to'omata'u: pea nau punou honau tui 'i hono 'ao, 'o manuki kiate ia, 'o pehe, 'Malo 'a e Tu'i 'o e kau Siu! Pea na'a nau 'a'anu kiate ia, 'o to'o 'a e kuta, 'o taa'i hono 'ulu. Pea hili 'enau manuki'i ia, na'a nau to'o 'a e pulupulu meiate ia, 'o 'ai hono kofu 'o'ona, 'o taki atu ia ke tutuki ia. (Matiu 27:27 31).



3 Ko e fe 'a e ngaahi tohi ke manatu'i?

- ['A'eva] 'i he loto-fakatokilalo mo e angamalu kotoa pe, 'i he fa'a kataki fuolua, 'o fekataki'aki 'iate kimoutolu 'i he 'ofa. ('Efeso 4:2).
- 'Oku monu'ia 'a kimoutolu, 'o ka lau'ikovi'i mo fakatanga'i 'a kimoutolu 'e he kakai, pea te nau lea loi 'aki 'a kimoutolu 'i he fa'ahinga kovi kotoa pe, koe'uhi ko au. Fiefia, pea nekeneka lahi 'aupito: he 'oku lahi ho'omou totongi 'i he langi: he na'e pehe 'enau fakatanga'i 'a e kau palofita na'e mu'omu'a 'iate kimoutolu. (Matiu 5:11-12).

Lolotonga 'oku mo'ui kotoa 'a kita, 'oku tau mateuteu ma'u pe ke malu'i ia mei he mamahi mo e fakamamahi; ka 'i he taimi 'oku mate ai 'a kita, pea fufuu'i 'etau mo'ui mo Kalaisi 'i he 'Otua, 'e 'ikai ke tau tokanga ki he ngaahi me'a 'oku 'ikai ke tau tokanga ki ai. Te tau tuli ki he manuki pea kui ki he manuki mo e fakamamahi. "'Oku kataki fuolua 'a e 'ofa, pea 'oku anga'ofa" RC 263.

'Oku Faingata'a'ia Fuolua
'a e 'Ofa



1 'Oku 'uhinga ki he ha?

'Oku 'uhinga ia ke "angavaivai," "ke fakahaa'i 'a e anga'ofa," "ke faka'atu'i mo angavaivai."

'Oku Angalelei 'a e 'Ofa

'Oku ne fakamatala'i 'a e natula anga'ofa 'o ha taha 'oku ue'i 'e he Laumalie 'o e 'Otua, 'a ia 'oku ne feinga ma'u pe ke fakahaa'i, 'i he lea mo e ngaue, 'a e mahino mo e ongo'ingofua 'o e ngaahi faingata'a'ia mo e faingata'a'ia 'a e ni'ihiki kehe. Ko e fakakaukau 'o e fo'i lea, 'oku vaivai mo angavaivai 'a e 'ofa 'i he tukunga kotoa pe 'o e mo'ui, 'o tata ai pe pe 'oku faingata'a pe faka'ita, fakamamahi pe fakamamahi. Ko e 'ofa ko e fehanga'angai ia 'o e taufehi'a, 'a ia 'oku fakahaa'i ia 'i he fefeka, 'ita, fefeka, mo e sauni. Ko ia 'oku 'ofa mo'oni ki ha taha 'oku anga'ofa kiate ia, 'oku ne faka'amu ke fai lelei kiate ia; 'Oku ne angavaivai mo anga faka'apa'apa koe'uhi he 'oku 'ikai ke ne loto ke fakalavea'i 'ene ongo, ka 'oku ne feinga ke tokoni'i ia ke fiefia.



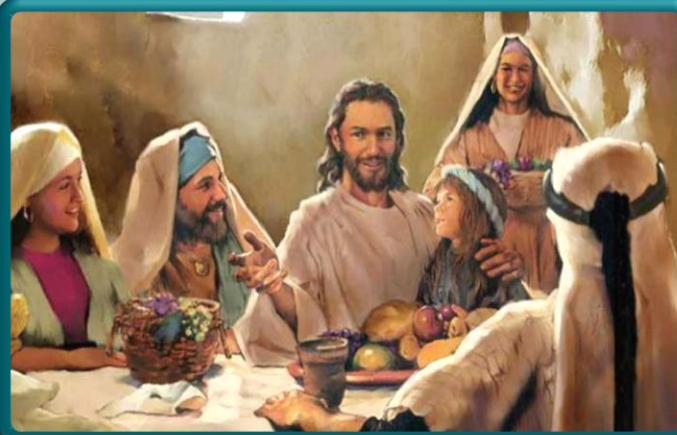
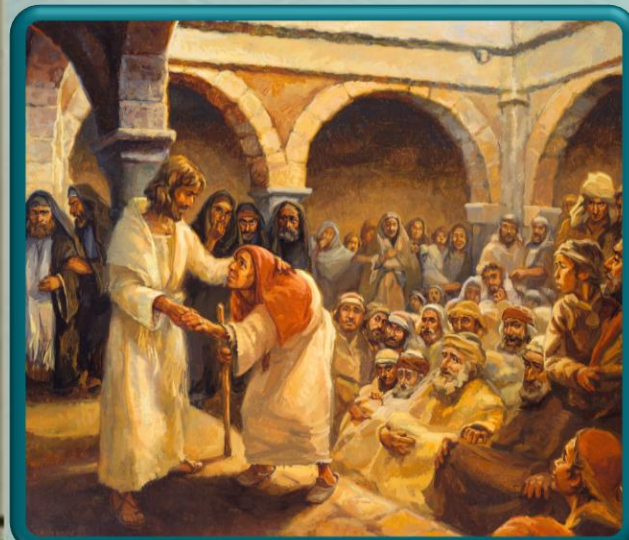
2 ĪNa'e anga - fēfē hono fakahāhā 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofā?

Na'a Ne mahu'inga'ia 'i he tapa kotoa pe 'o e faingata'a'ia na'a Ne fakatokanga'i, pea na'a Ne 'omi ha fakafiemalie ki he tokotaha faingata'a'ia kotoa pe, 'o 'i He'ene ngaahi lea 'ofa na'e 'i ai ha lolo fakanonga... ka na'e mavahe atu meiate la 'a e angama'a—'a e malohi faifakamo'ui 'o e 'ofa—ki he mahaki mo e faingata'a'ia. DA 92

Na'a Ne tangutu 'i he tepile 'a e kau tanaki tukuhau ko ha fakaafe fakalangilangi, 'i He'ene manava'ofa mo e anga'ofa fakasosiale 'o fakahaa'i ai 'Ene 'afio'i 'a e ngeia 'o e fa'ahinga 'o e tangata; pea na'e faka'amu 'a e tangata ke nau mo'ui taau mo 'Ene falala.

Na'e fakaake 'a e ngaahi ongo fo'ou, pea na'e fakaava ki he kau li'ekina ko 'eni 'o e sosaieti 'a e faingamalie 'o ha mo'ui fo'ou.—Ko e Potungaue 'o e Fakamo'ui, 26 (1905). 2MCP 623

Na'a Ne faka'aonga'i 'a e fakapotopoto lahi taha, mo e fa'a fakakaukau, mo e anga'ofa 'i He'ene feohi mo e kakai. Na'e 'ikai ke Ne anga ta'efaka'apa'apa, 'ikai ke ne lea ta'e'aonga, na'e 'ikai ke ne fai ha mamahi ta'e'aonga ki ha laumalie ongo'ingofua. DA 353.



3 Ko e fe 'a e ngaahi tohi ke manatu'i?

→ Ko hono faka'osi, ke mou fakakaukau taha kotoa pe, 'o femanava'ofa'aki, 'ofa 'o hange ko e kainga, faka'ofa'ia, faka'apa'apa (1 Pita 3:8).

'Oku Angalelei 'a e 'Ofa



→ Fakafeta'i ki he 'Eiki; he 'oku lelei 'a e 'Eiki: hiva 'a e fakafeta'i ki hono huafa; he 'oku lelei. (Saame 135:3).

→ Ko ia, 'ai 'a e loto 'o e 'alo'ofa, mo e anga'ofa, mo e loto-fakatokilalo, mo e angamalu, mo e fa'a kataki fuoloa 'o hange ko e kakai fili 'a e 'Otua, mo e ma'oni'oni mo e 'ofeina.

→ Ka 'oku mou 'ofa ki homou ngaahi fili, pea fai lelei, pea no 'o 'ikai toe 'amanaki ki ha me'a 'e taha; pea 'e lahi ho'omou totongi, pea te mou hoko ko e fanau 'a e Fungani Ma'olunga: he 'oku ne angalelei ki he ta'ehounga'ia mo e angakovi. (Luke 6:35).

Ko e Malohi 'o e Anga'ofa—He 'ikai te ke teitei 'ilo'i 'a e ivi takiekina 'o ha hala anga'ofa mo faka'atu'i ki he ngaahi me'a 'oku 'ikai tatau, ta'efaka'atu'i, mo ta'efe'unga. 2MCP 775

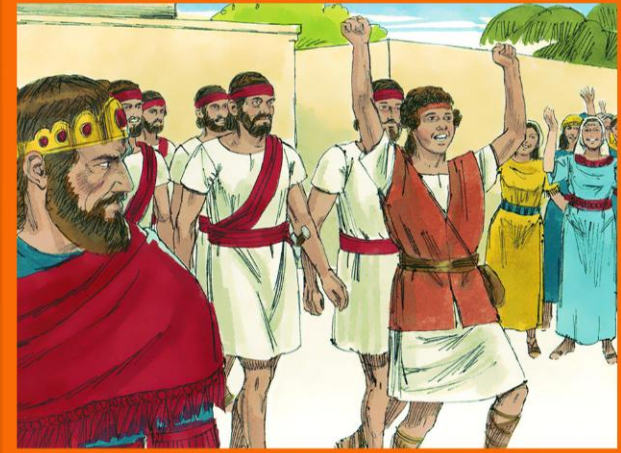
Kapau hili ha'anau faka'ita'i mo fakamaau ta'etotonu 'i he'enau tafa'aki, te ke fakafeangai kiate kinautolu 'o hange ko ha'o fai ki ha taha ta'ehalaia, pea a'u 'o ke feinga ke fakahaa'i kiate kinautolu ha ngaahi ngaue makehe 'o e anga'ofa, ta kuo ke fai leva 'a e fatongia 'o ha Kalisitiane, pea nau 'ohovale mo ma pea sio lelei ange ki he'enau to'onga mo e angakovi 'i ha'o fakaha mahino 'enau ngaahi to'onga kovi ke valoki'i kinautolu. Vahe 7

1 'Oku 'uhinga ki he ha?

Ko e meheka ko ha "faka'amu taufehi'a ia ki he ngaahi koloa, tu'unga, koloa, lavame'a, pe lavame'a 'a ha taha kehe." Ko e "meheka," 'i ha 'uhinga lelei pe kovi.

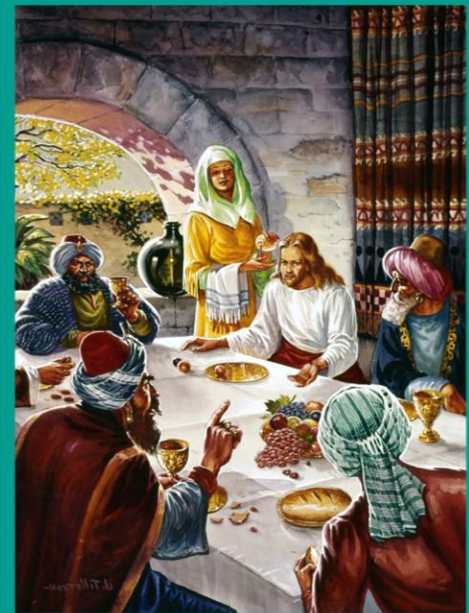
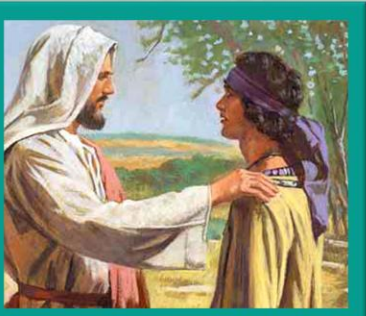
'Oku 'uhinga heni, 'i ha 'uhinga 'oku 'ikai lelei, ke "meheka" pe fakahaa'i ha ngaahi ongo kovi pe ta'efakafiemalie ki he ni'ihiki kehe koe'uhi he 'oku nau ma'u ha faingamalie 'i ha taha. 'Oku fakatupu 'e he fa'ahinga ongo pehee 'a e feke'ike'i mo e mavahevahe, 'a ia 'oku matu'aki fepaki mo e ngaahi akonaki 'a Sisuu, he na'a Ne na'ina'i ki he tangata ke nau fe'ofa'aki pea nofo fakataha (vakai, Sione 15:12; 17:22; 1 Sione 3:23). Ko e meheka pe meheka, 'i he ngaahi mele kotoa pe 'a e tangata, ko e taha ia 'o e ngaahi mele fakamamahi mo fakalielia taha (vakai, Lea Fakatata 27:4; Qty. 8: 6). Na'e lomeheka 'a Lusifa pea mole ai hono ngeia ma'olunga. Talu mei he'ene hinga, mo 'ene feinga ke fakato 'a e meheka 'i he loto 'o e tangata kotoa pe koe'uhi ke mole 'a e me'a kotoa pe 'o hange ko ia. Ko e 'ofa pe te ne lava 'o teke'i 'a e meheka. Ka 'oku 'ikai ta'ofi kitautolu 'e he'etau fiemalie 'i he me'a kuo tuku mai 'e he 'Eiki ke tau ma'u mei he'etau holi fakamatoato ki he ngaahi me'afoaki lelei taha mo e faka'amu fakamatoato ki he "hala 'oku toe lelei ange" 'o e 'ofa.

'Oku 'Ikai Meheka 'a e 'Ofa

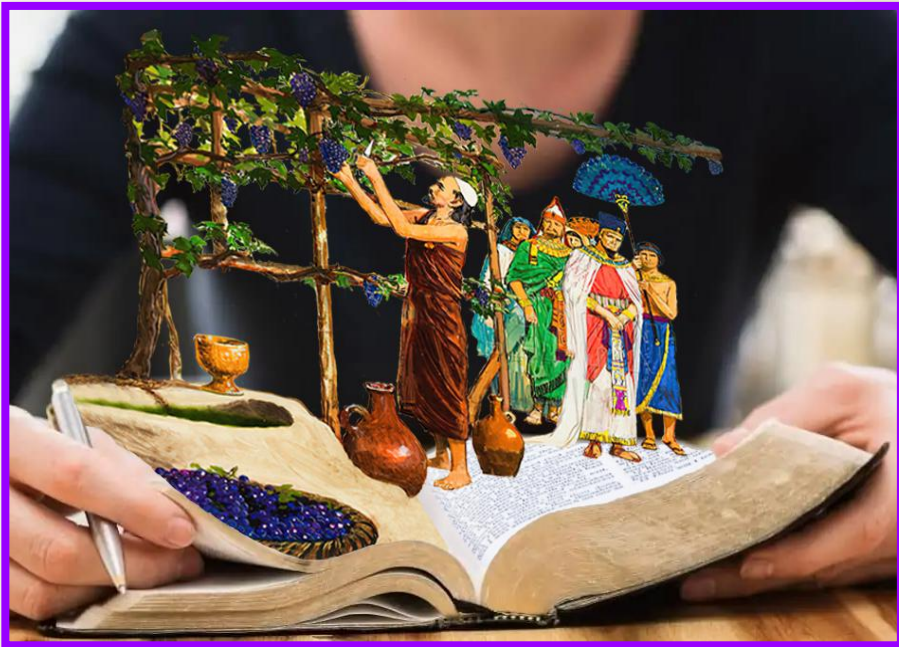


2 Na'e anga - fēfē hono fakahāhā 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofā?

Tau fakakaukau angé na'e to'o 'e Sīsū 'a e ngaahi faingata'a'ia mo e faingata'a'ia kotoa pē 'a e tangatá ki Hono lotó pea 'ai ia ko ha kongá 'o e me'a na'á Ne a'usiá. Neongo ko la 'a e Pilinisi 'o e mo'ui, ka na'e 'ikai ke Ne tu'u 'i Hono tu'unga fakataha mo e kau ma'ongo'onga mo faka'ei'eiki, ka 'i he lotolotonga, ngaohikovia, mo e faingata'a'ia. Ko e tangata Nasaleti ia na'e fehi'anekina'i. Na'e 'ikai ke Ne ma'u ha feitu'u ke tokoto ai Hono 'ulu. Na'a Ne hoko 'o masiva koe'uhi ko kitautolu, koe'uhi ke tau koloa'ia 'i He'ene masiva. 4T 620



3 Ko e fe 'a e ngaahi tohi ke manatu'i?



→ He ko e feitu'u 'oku 'i ai 'a e meheka mo e feke'ike'i, 'oku 'i ai 'a e puputu'u mo e ngaue kovi kotoa pe. (Semisi 3:16).

→ Ko e loto lelei ko e mo'ui ia 'o e kakano: ka ke meheka 'i he popo 'o e ngaahi hui (Lea Fakatata 14:30).

→ Kapau 'oku tau mo'ui 'i he Laumalie, tau 'a'eva foki 'i he Laumalie. 'Oua na'a tau holi ki he langilangi ta'e'aonga, 'o fefaka'ita'i, mo femeheka'aki. (Kaletia 5:25-26).

→ 'Oua na'a meheka ho loto ki he kau angahala: ka ke manavahe kia Sihova 'i he 'aho kotoa pe (Lea Fakatata 23:17).

'Oku 'Ikai Meheka 'a e 'Ofa



'Oku 'omi mahino heni 'a kinautolu 'e hoko ko e ngaahi vaka ki he fakalangilangi'i, he te nau ma'u 'a e 'uha faka'osi. Ko e laumalie kotoa pe 'oku ulo atu 'i hotau hala 'e fakakuihi ia pea te ne tali 'a e ngaahi loi 'oku ha'u meia Setane. 'Oku tau ofi atu 'eni ki he ngata'anga 'o e hisitolia 'o e mamani. 'Oku 'i fe 'a e kau tangata le'o faivelenga 'i he ngaahi 'a 'o Saione 'a ia 'e 'ikai mohe, ka 'oku nau fakaha faivelenga 'a e taimi 'o e po'uli? 'Oku ha'ele mai 'a Kalaisi, ke faka'ofa'ofa'ia 'iate kinautolu kotoa pe 'oku tui. Me'a fakamamahi ke fakakaukau atu ki he 'Eiki ko Sisu. 'Oku tokosi'i 'oku nau fakalahi 'Ene 'alo'ofa mo hakeaki'i 'Ene manava'ofa mo e 'ofa ta'efakangatangata. He 'ikai ha meheka, pe meheka, 'i he loto 'o kinautolu 'oku feinga ke hange ko Sisu. .— 7LtMs, Lt 15, 1892, par. 12.

1 ʻOku ʻuhinga ki he ha?

ʻOku ʻuhinga ia ki he "fielahi ", "ke polepole". ʻOku ʻikai talaki ʻe he ʻofa ʻene ngaahi fakahikihiki; ʻoku ʻikai ke ne polepole ʻi he ʻene ngaahi lelei mo e ngaahi ngaue lelei; ʻoku ne loto fakatokilalo, ʻoku ʻikai feinga ke hakeaki ʻi ia.

Ko ia ʻoku maʻu ʻi hono loto ʻa e ʻofa moʻoni, ʻoku ne manatu ʻi ʻa e moʻui mo e pekia ʻa Sisuu, pea ʻoku ne fakafisinga ʻi he taimi pe ko ia ʻa e fakakaukau pe fokotuʻu kotoa pe ʻoku ne tataki ia ki he fakatonuhia ʻi pe ia. Ko e ʻofa ko e meʻa ʻofa ʻa e Laumalie ʻoku ne lau ʻa e ʻulungaanga lelei kotoa pe ʻoku haʻu mei he ʻOtua pea ʻoku Ne foaki mai, pea ko ia ai ʻoku ʻikai ha ʻuhinga ia ke polepole taʻe aonga ai koe uhi ko hono maʻu ʻo e meʻa ʻofa kotoa pe ʻoku haʻu ia mei he ʻOtua.

ʻOku ʻikai Polepole ʻa e ʻOfa

2 Naʻe anga - fēfē hono fakahāhā ʻe Sīsū ʻa e tafaʻaki ko eni ʻo e ʻofā?

Ko e Fakamoʻui ʻo mamani ko e ʻofa ia ʻa e kau ʻangelo, ko ha pilinisi la ʻi he ngaahi fakamaauʻanga fakatuʻi ʻo e langi; ka naʻa Ne liʻaki Hono naunau pea fakakofu ʻi Hono tuʻunga faka-ʻOtua ʻaki ʻa e faʻahinga ʻo e tangata. Naʻa Ne hoko ko e Sisu angavaivai mo fakatokilalo. Naʻa Ne liʻaki ʻEne koloa mo e naunau ʻi he langi pea hoko ʻo masiva koe uhi ke tau koloa ʻia ʻi He ʻene masiva. Naʻa Ne fononga holo mei he feituʻu ki he feituʻu ʻe tolu, ko ha tokotaha ʻauhee tukuhausia. 4T 219

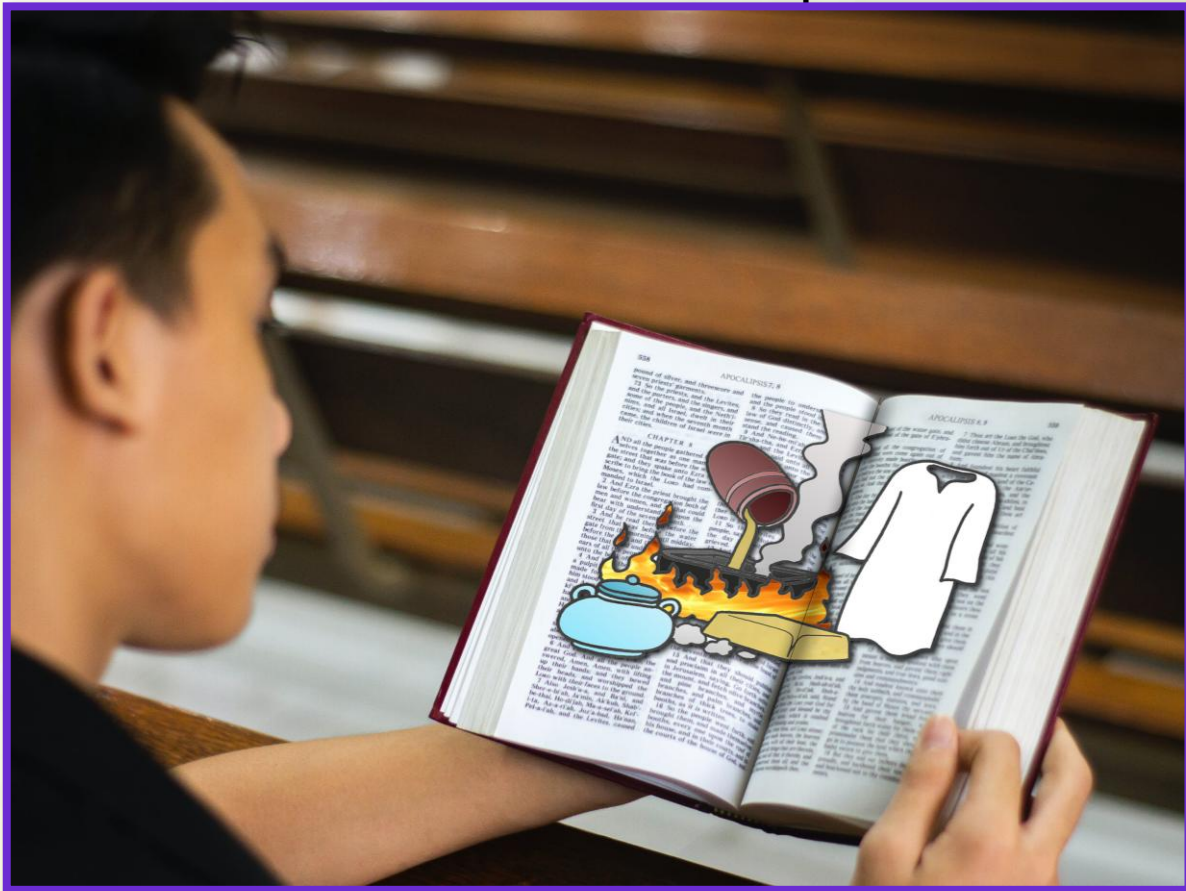
ʻOku pehe ʻe he Faiako Maʻongoʻonga, "Ako ʻiate au [ʻoku ʻikai te u polepole, ʻoku ou fufuu ʻi hoku naunau]; he ʻoku ou angamalu mo loto fakatokilalo." ʻI hoʻomou ako ʻiate au, "te mou maʻu ʻa e fiemalie ki homou laumalie." TM 222



3 Ko e fe 'a e ngaahi tohi ke manatu'i?

→ Ko ia ke fua 'aki 'a e fua 'oku taau mo e fakatomala: Pea 'oua na'a mou fakakaukau ke pehe 'i homou loto, 'Oku mau ma'u 'a 'Epalahame ko 'emau tamai: he 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'oku fa'a 'e he 'Otua 'i he ngaahi maka ni ke fokotu'u hake 'a e fanau kia 'Epalahame. Matiu 3:8-9.

'Oku 'Ikai Polepole 'a e 'Ofa



→ Koe'uhi 'oku ke pehe, 'Oku ou koloa'ia, pea fakatokolahi 'i he koloa, ka 'oku 'ikai te u masiva 'i ha me'a; pea 'oku 'ikai te ke 'ilo 'oku ke mamahi, mo mamahi, mo masiva, mo kui, mo telefua: 'oku ou fale'i koe ke ke fakatau meiate au 'a e koula kuo 'ahi'ahi'i 'i he ahi, koe'uhi ke ke koloa'ia; mo e kofu hinehina, koe'uhi ke ke fakakofu'i, pea ke 'oua na'a ha mai 'a e ma 'o ho'o telefua; pea takai ho mata 'aki 'a e mata, koe'uhi ke ke mamata. (Fakaha 3:17-18).

Kapau he 'ikai faka'aonga'i 'a e 'atamai, 'e 'ikai toe mafola ia; kapau he 'ikai fakatupulaki 'a e sai'ia 'i he Tohi Tapu, 'e 'ikai ke ne toe fiefia 'i he ngaahi mo'oni 'o e Folofola 'a e 'Otua. 'E lava pe 'e he tokotaha ako 'o sio ki he loloto 'o e me'a kuo ne fakatotolo'i, pea he 'ikai ke ne lava 'o fakahounga'i 'a e me'a 'oku mahulu atu 'i he kapasa 'o hono ngaahi fakangatangata fasi'i. Ka 'e hanga 'e he'ene ta'e'ilo 'o 'ai ia ke ne fielahi, talanoa mo polepole. DG 79

Ko kinautolu 'oku nau a'usia 'a hono fakama'oni'oni'i 'o e Tohi Tapu te nau fakahaa'i ha laumalie 'o e loto fakatokilalo. Hange ko Mosesese, kuo nau ma'u ha vakai ki he faka'ei'eiki fakalilifu 'o e ma'oni'oni, pea 'oku nau sio ki he'enau ta'efe'unga 'i hono fakafehoanaki ki he haohaoa mo e haohaoa 'o e Tokotaha Ta'efakangatangata. MA'ASI 235.

1 'Oku 'uhinga ki he ha?



'Oku 'uhinga 'a e fakafuofuolahi ki he "pupula," 'i he lea fakatata "ke hikisia." 'Oku 'ikai fakahikihiki 'i 'e he 'ofa ha taha 'aki 'a e fielah; 'oku 'ikai ke ne fakatupu 'a e fielah mo e fakahikihiki. 'Oku fakahaa 'i 'e he fo 'i lea ko 'eni 'a e tu'unga 'o e hikisia mo e fiemalie 'a ia 'oku fa'a 'ulungaanga 'aki 'e kinautolu 'oku nau ma'u ha 'ilo ma'olunga mo lavame'a 'aupito. 'Oku 'ikai ke faka'apa'apa 'i pe kita 'e he 'ofa, 'a ia 'oku ne pehe 'oku ne ma'u 'a e ngaahi me'afoaki lelei taha, pea 'oku fakahehema ke ta'e'aonga. 'Oku 'ikai fakatupu 'e he 'ofa 'a e ongo'i mahu'inga, pe fekumi ki he fakahikihiki 'i 'e he ni'ih kehe ha fa'ahinga me'a kuo lava'i.

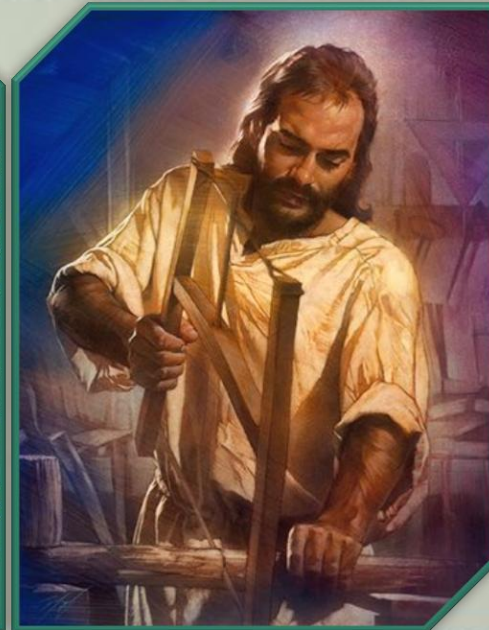
'Oku 'Ikai Fakafuofuolahi 'a e 'Ofa



2 Na'e anga - fēfē hono fakahāhā 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofā?

Ko kinautolu na'e lavame'a taha 'i hono ma'u 'o e laumalie ko e kau tangata mo e kau fafine na'e 'ikai ke nau polepole 'i he me'a 'oku nau malava, ka na'a nau feinga 'i he loto fakatokilalo mo e tui ke tokoni 'i 'a kinautolu na'a nau feohi. Na'e fai 'e Sisu 'a e ngaue ko 'eni. Na'a Ne ofi kiate kinautolu na'a Ne faka'amu ke a'u ki ai. Vahe 117

Neongo na'a Ne tupulaki 'i he 'ilo, pea na'e 'iate la 'a e 'alo'ofa 'a e 'Otua, ka na'e 'ikai ke Ne hikisia pe ongo'i na'a Ne ma'olunga ange 'i hono fai 'o e ngaue fakatokilalo taha. Na'a Ne fua Hono 'inasi 'i he kavenga, fakataha mo 'Ene tamai, fa'ee, mo e ngaahi tokoua. LHU 77



3 Ko e fe 'a e ngaahi tohi ke manatu'i?

'Oku 'Ikai Fakafuofuolahi
'a e 'Ofa

→ Tuku ke 'oua na'a fai ha me'a 'i he fakakikihi pe ta'e'aonga; ka 'i he loto fakatokilalo tuku ke taki taha faka'apa'apa'i lelei ange 'a e ni'ihiki kehe 'iate kinautolu. (Filipai 2:3).

→ Vakai, ko hono laumalie 'oku hiki hake 'oku 'ikai angatonu 'iate ia: ka 'e mo'ui 'a e angatonu 'i he'ene tui. (Hapakuki 2:4).

'E hoku kainga tokoni, fekumi kia Sisu 'i he loto fakatokilalo mo e angamalu kakato. 'Oua na'a mou feinga ke tohoaki'i e tokanga 'a e kakai kiate kimoutolu. Tuku ke ngalo meiate kinautolu 'a e me'alea, lolotonga ho'o hakeaki'i 'a Sisu. Talanoa fekau'aki mo Sisu; mole 'ia Sisu. 'Oku fu'u lahi 'a e femo'uekina mo e longoa'a fekau'aki mo 'etau tui fakalotu, ka 'oku ngalo 'a Kalevale mo e kolosi. 2TT 27.



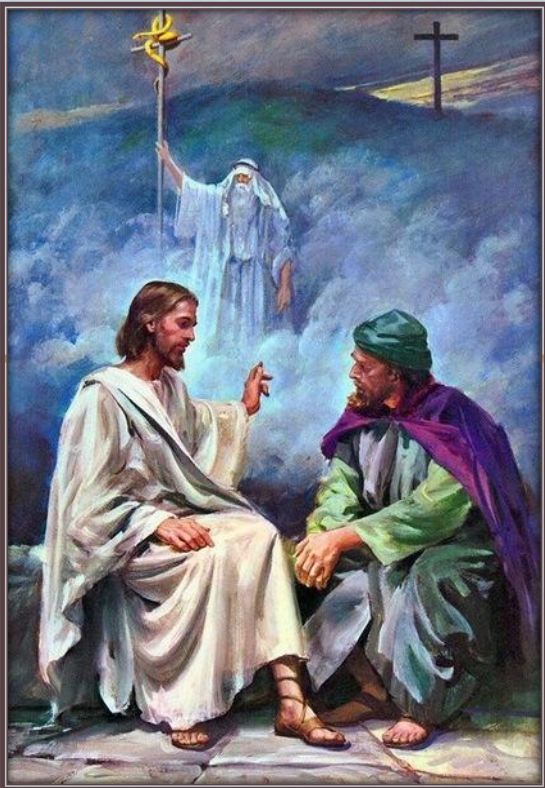
1 'Oku 'uhinga ki he ha?

'Oku 'ikai ke ne "to'onga ta'efe'unga," 'oku 'ikai ke ne "ulungaanga ta'efaka'apa'apa." 'Oku 'ikai teitei ta'efaka'apa'apa, fefeka pe ta'efe'unga 'a e 'ofa; 'Oku 'ikai 'aupito ke ne 'ulungaanga 'i ha founa te ne lava 'o fakalavea'i 'a e ongo'i 'a e ni'ihiki kehe.

'E anga faka'apa'apa ma'u pe 'a e tokotaha muimui mo'oni kotoa pe 'o e 'Eiki pea he 'ikai ke ne teitei tali 'a e ngaahi ue'i 'a e loto fakakakano ke totongi fakafoki 'a e anga ta'e-faka'apa'apa mo e anga fefeka 'aki 'a e anga ta'efaka'apa'apa. 'Oku fekumi ma'u pe 'a e 'ofa ki he me'a 'oku totonu mo totonu 'i he ngaahi fetu'utaki kotoa pe 'o e mo'ui, he 'oku ne feinga ke fakatupulaki 'a e fiefia 'a e ni'ihiki kehe, pea 'oku iku 'eni ki he faka'ehi'ehi mei he me'a kotoa pe te ne fakatupu ha fakamamahi pe fakafe'atungia'i 'a e fiefia mo'oni.

'Oku ta'ofi 'e he 'ulungaanga totonu 'o e 'ofa 'a e loto totu'a mo e ngaahi tu'unga 'oku fu'u totu'a 'a ia 'oku iku ki he ngaahi 'ita fakaeloto ta'e-mapule'i mo ta'efaka'apa'apa'i 'a e ngaue 'a e 'Otua. 'Oku fakahaa'i 'e he fakamatala ko 'eni 'oku 'ikai teitei fai 'e he 'ofa ha me'a ta'etotonu 'oku ne fakahaa'i 'oku 'i he malumalu ma'u pe ia 'o e pule 'a e 'uhinga pea ko ia ai he 'ikai lava ke hoko ia ko ha ongo pe ongo'i. Ko e me'a ko ia 'oku hoko ko ha tali pe 'o e ngaahi ongo mo e ongo—'oku ui hala ko e 'ofa—'oku 'ikai ke ne ngaue 'i ha founa 'oku 'uhinga lelei pe fakakaukau'i 'a e ngaahi ongo mo e ongo'i 'a e ni'ihiki kehe.

'Oku 'Ikai Hala 'a e 'Ofa



2 Na'e anga - fēfē hono fakahāhā 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofā?

[Sisu] 'I he'ene hoko ko e Tokotaha ta'e-ha-angahala, na'e holomui Hono natula mei he kovi. Pr 173.

'I he taimi na'e mo'ui ai 'a Kalaisi 'i he mamani, na'a Ne fakakaukau'i ma'u pe 'a e ngaahi ongo 'a e tangata pea Ne ngaue 'i he faka'apa'apa mo e totonu ki he kakai kotoa pe .



3 Ko e fe 'a e ngaahi tohi ke manatu'i?

→ Ko ia ia 'oku fanau'i 'i he 'Otua 'oku 'ikai te ne fai angahala; he 'oku nofo 'iate ia 'a hono hako: pea 'oku 'ikai fa'a fai angahala ia, koe'uhi kuo fanau'i ia 'i he 'Otua (1 Sione 3:9).

'Oku 'Ikai Hala 'a e 'Ofa

→ 'Oku 'ikai ha taha 'e ma'ongo'onga ange 'i he fale ni 'iate au; pea kuo 'ikai foki te ne ta'ofi ha me'a meiate au ka ko koe pe, koe'uhi ko hono uaifi koe: pea te u lava fefe 'o fai 'a e fu'u angahala lahi ni, pea u fai angahala ki he 'Otua? (Senesi 39:9).

→ He 'e kainga, kuo ui 'a kimoutolu ki he tau'ataina; kae 'oua na'a faka'aonga'i 'a e tau'ataina koe'uhi ko ha me'a ki he kakano, ka ko e fetauhi'aki 'i he 'ofa. He 'oku fakamo'oni'i 'a e fono kotoa pe 'i he folofola pe 'e taha, 'io 'i he fo'i lea ni; Ke ke 'ofa ki ho kaunga'api 'o hange pe ko koe. Ka 'o kapau 'oku mou u'u mo fekelo'aki 'iate kimoutolu, tokanga ke 'oua na'a mou fefaka'auha'aki 'iate kimoutolu. Ko ia 'oku ou lea 'aki 'eni, 'A'eva 'i he Laumalie, pea 'e 'ikai te mou fakafiemalie'i 'a e holi 'o e kakano. (Kaletia 5:13-16).

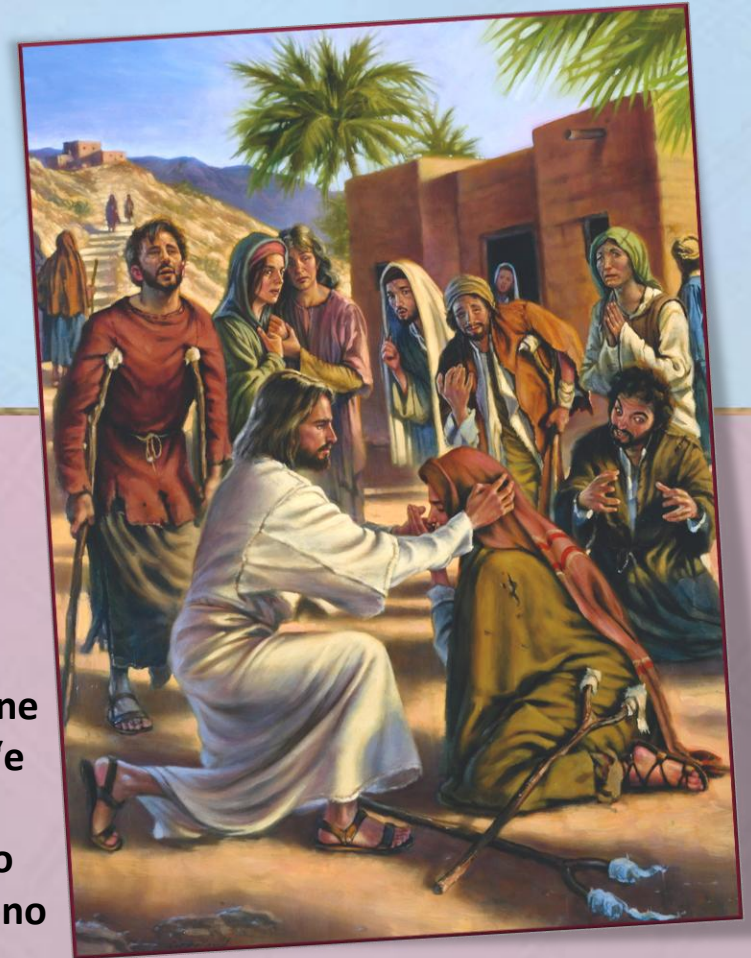


1 'Oku 'uhinga ki he ha?



Ko e me'a 'oku fehangaangai mo e natula 'o e 'ofa mo'oni ko e tulifua siokita ki he lelei, ivi takiekina, pe langilangi ko e taumu'a pe ia 'e taha 'o e mo'ui. Ko e 'ulungaanga 'eni 'o e 'ofa, 'a ia 'oku faingata'a taha ke mahino ki he loto ta'e-ma'oni'oni. 'Oku mahu'inga'ia 'a e fa'ahinga 'o e tangata 'iate kinautolu, pea 'oku fa'a mahu'inga'ia 'a e me'a ko 'eni 'i he toenga kotoa pe. Ko e natula siokita 'o e tangata ko ha toe fakamo'oni ia kuo fulihi faka'aufuli 'e he angahala 'a e fokotu'utu'u fakalangi 'i he me'a 'oku a'usia 'e he fa'ahinga 'o e tangata, 'o faka'ai'ai 'a e tangata ke tukutaha 'enau ngaahi 'ofa mo e ngaahi me'a 'oku nau mahu'inga'ia ai 'iate kinautolu. Ko ia 'oku pule'i 'e he 'ofa ta'esiokita 'a e 'Otua 'oku ne fakangalo'i ia pea 'oku pule'i kakato ia 'e he holi ke fai e finangalo 'o e 'Otua. Ko e 'uhinga ia 'oku ne loto - lelei ai ke foaki 'ene mo'ui' i he ngāue fakafaifekau 'ofa ma'a e ni'ihiki kehé.

'Oku 'Ikai Kumi 'a e 'Ofa Kiate Ia



2 Na'e anga - fēfē hono fakahāhā 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofā?



"A hono pani 'e he 'Otua 'a Sisu 'o Nasaleti 'aki 'a e Laumalie Ma'oni'oni mo e malohi: 'a ia na'a ne fa'a fe'alu'aki 'o fai lelei mo fakamo'ui 'a kinautolu kotoa pe na'e ngaohikovia 'e he tevolo; he na'e 'iate ia 'a e 'Otua" (Ngaue 10:38). Na'e 'ikai mo'ui 'a Kalaisi ma'ana, pe ko 'Ene taumu'a ke paotoloaki 'Ene ngaahi fie ma'u pe 'A'ana. Na'a ne fakamu'omu'a ia mo e ni'ihiki kehe. Na'a ne loto fiemalie ke feilaulau'i 'ene fiemalie, hono taimi, 'ene nonga, 'ene ngaahi ma'u'anga tokoni mo hono ngaahi taleniti koe'uhi ko e lelei mo e fakamo'ui 'o e fa'ahinga 'o e tangata.

3

ĭKo fe tohi ke manatu'i?

- Hange foki ko 'eku fakahoifua ki he kakai fulipe 'i he ngaahi me'a kotoa pe, 'o 'ikai kumi ke 'aonga kiate au, ka ke 'aonga ki he tokolahi, koe'uhi ke fakamo'ui 'a kinautolu. (1 Kolinito 10:33).
- Ko ia ko e me'a kotoa pe 'oku mou loto ke fai 'e he kakai kiate kimoutolu, mou fai ia kiate kinautolu: he ko e fono 'eni mo e kau palofita. (Matiu 7:12).



'Oku 'Ikai Kumi 'a e 'Ofa Kiate Ia

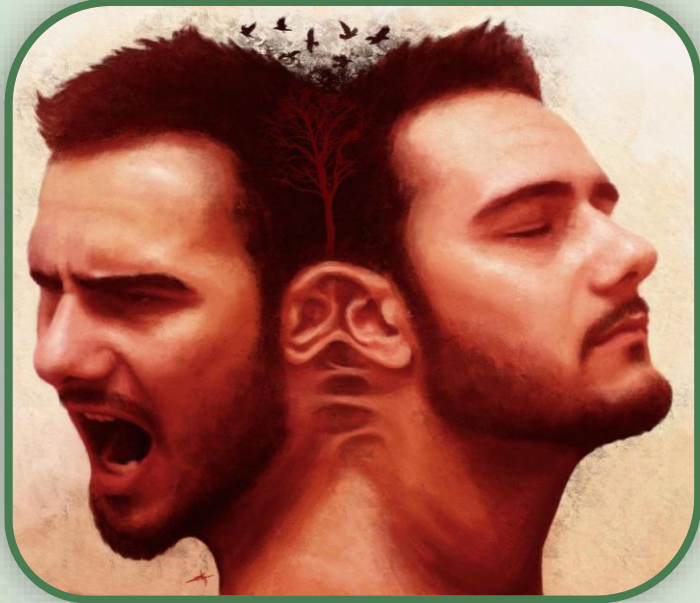


- He na'e 'ikai ha'u 'a e Foha 'o e tangata ke tauhi, ka ke tauhi, mo foaki 'ene mo'ui ko e huhu'i 'o e tokolahi. (Ma'ake 10:45).
- Tuku ke 'oua na'a fai ha me'a 'i he feke'ike'i pe ta'e'aonga; ka 'i he loto fakatokilalo, tuku ke taki taha faka'apa'apa'i 'a e ni'ihiki kehe 'iate kinautolu. 'Oua na'a sio 'a e tangata taki taha ki he'ene ngaahi me'a 'a'ana, ka ki he ngaahi me'a 'a e ni'ihiki kehe foki. (Filipai 2:3-4).

1 'Oku 'uhinga ki he ha?

He 'ikai ha me'a te ne lava 'o uesia 'a e nonga (fakakaukau lelei pe nonga) 'o e 'ofa haohaoa pea fakahaa'i ai 'a e fehi'a, ta'e fa'a kataki, pe 'ita

'Oku 'Ikai Faka'ita'i 'a e 'Ofa



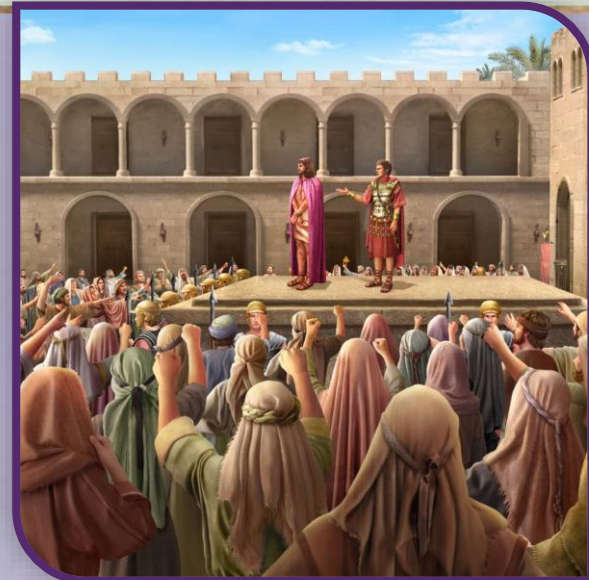
Ko e Kalisitiane ko ia 'oku ne 'ilo'i 'oku fakafepaki'i 'e he loto fakakakano 'a e finangalo 'o e 'Otua, ka kuo ne foaki ia ki he 'Eiki pea mate ki he angahala, he 'ikai ha me'a te ne lava 'o faka'ita'i pe ta'efakafiemalie'i ia. 'Oku ne foaki 'a e me'a kotoa pe ki he to'ukupu 'o e 'Otua mo e fakapapau, neongo pe ko e ha e me'a 'e hoko, 'oku ne tokanga'i ia 'e he fofonga 'ofa mo tokanga 'a e Tokotaha 'oku ne pule'i 'a e me'a kotoa pe ki he lelei 'a kinautolu 'oku falala kiate ia. Ko e taha 'o e ngaahi nunu'a 'o e ului ko e liliu fakaofa 'i he 'ulungaanga 'o ha taha na'e 'ita, fonu 'i he 'ita, mo 'itangofua. 'Oku hoko 'a e kakai ko 'eni 'o anga'ofa, angavaivai, mo nonga 'i he ivi takiekina 'o e Laumalie Ma'oni'oni. 'Oku ta'e'aonga 'a e ngaahi feinga kotoa 'a Setane ke 'ai ke nau ta'efiemalie mo tau'ataina ki he'enau 'ita kimu'a.

2 Na'e anga - fēfē hono fakahāhā 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofā?



Pea na'e ha'u 'a e kau Falesi, 'o nau fakafehu'i ia, 'o kumi kiate ia ha faka'ilonga mei he langi, 'o 'ahi'ahi'i ia. Pea mapuhoi lahi ia 'i hono laumalie, 'o ne pehe, Ko e ha 'oku kumi ai 'e he to'u tangata ni ha faka'ilonga? Ko e mo'oni 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'E 'ikai tuku ha faka'ilonga ki he to'u tangata ni. (Ma'ake 8:11-12).

Pea toe fehu'i ange 'e Pailato kiate ia, 'o pehe, 'Oku 'ikai te ke tali ha me'a? vakai ki he lahi 'o e ngaahi me'a 'oku nau talatalaaki'i koe. Ka na'e 'ikai tali 'e Sisu ha me'a; ko ia na'e ofo ai 'a Pailato. (Ma'ake 15:4-5)



3

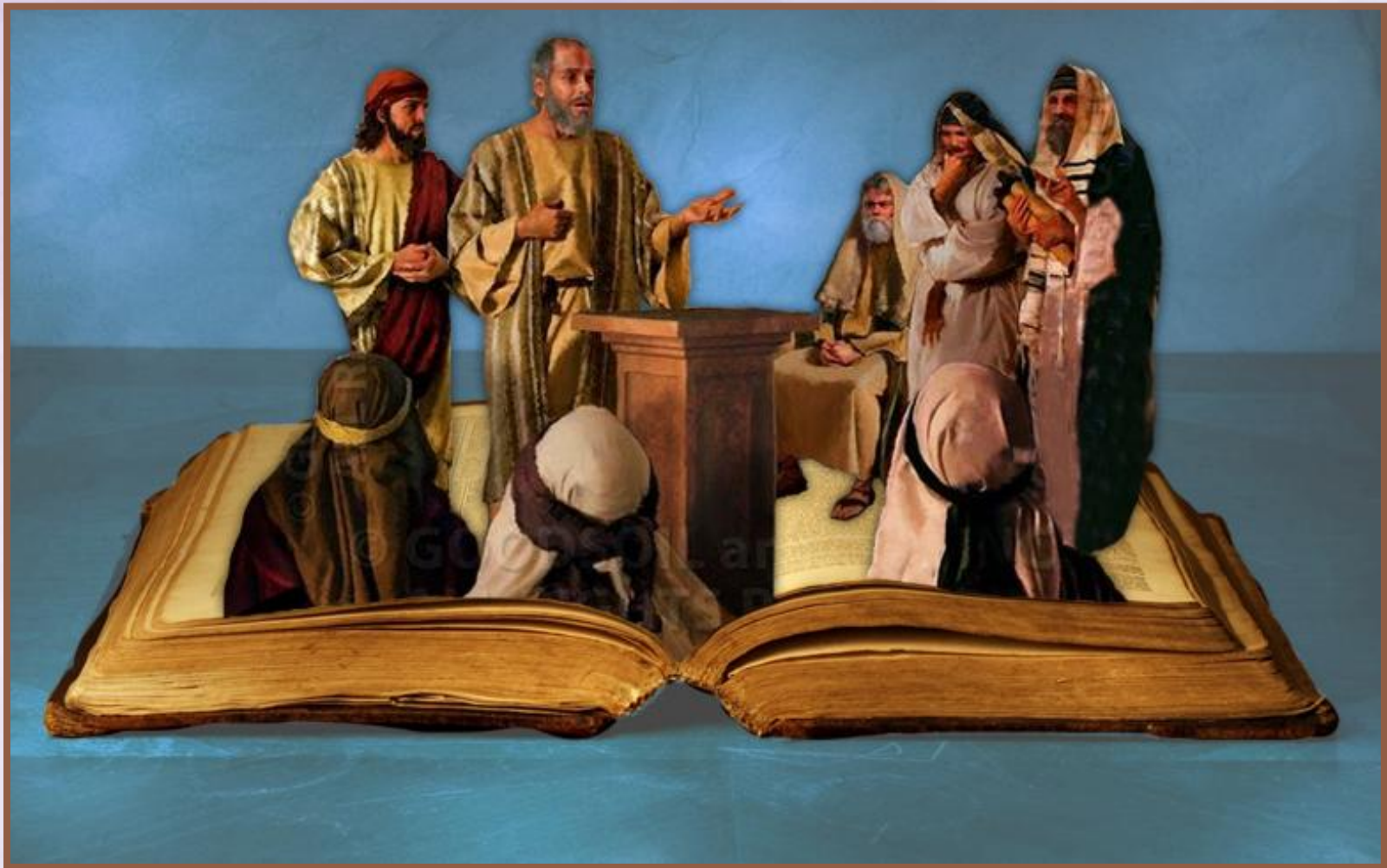
Ko e fe 'a e ngaahi tohi ke manatu'i?

'Oku 'Ikai Faka'ita'i 'a e 'Ofa

→ He 'oku 'ikai fakatupu 'e he houhau 'a e tangata 'a e ma'oni'oni 'a e 'Otua (Semisi 1:20).

→ Ko ia 'oku fakatuotuai ke 'ita 'oku lelei ange ia 'i he mafimafi; pea ko ia 'oku pule ki hono laumalie 'i he taha 'oku ne fa'ao ha kolo (Lea Fakatata 16:32).

- tuku 'a e 'ita pea li'aki 'a e houhau: 'oua na'a ke manavasi'i 'i ha founa 'e taha ke faikovi (Saame 37:8).
- 'Oua na'a ke fakavavevave 'i ho laumalie ke ke 'ita: he 'oku 'i he loto 'o e kau vale 'a e houhau (Tangata Malanga 7:9).
- 'Oua na'a mou 'ita, pea 'oua na'a fai angahala: 'oua na'a to 'a e la'aa 'i homou houhau ('Efe. 4:26).
- Tuku ke to'o meiate kimoutolu 'a e loto mamahi kotoa pe, mo e 'ita, mo e 'ita, mo e kaila, mo e lea kovi, fakataha mo e loto kovi kotoa pe ('Efeso 4:31).
- To'o kiate kimoutolu 'eku ha'amonga, pea ako 'iate au; he 'oku ou angamalu mo loto-fakatokilalo: pea te mou ma'u 'a e fiemalie ki homou laumalie (Matiu 11:29).



1 'Oku 'uhinga ki he ha?



Na'e 'omi 'e he tohi faka-Kalisi 'a e fakakaukau ke 'oua 'e fakakaukau'i 'a e kovi kuo fai; 'ikai ke fika'i, tukuaki'i pe tukuaki'i 'a e kovi ki he fakamatala 'a ha taha kehe. Ko ha toe 'ulungaanga faka-Kalisitiane faka'ofa'ofa 'eni 'e taha 'o e 'ofa. 'Oku fakahaa'i ai 'oku fakamatala'i 'e he 'ofa' 'i he founa lelei taha 'a e tō'onga 'a e ni'ihiki kehé. Ko e tokotaha 'oku pule'i 'e he 'ofa' 'oku 'ikai ke fefeka, 'oku 'ikai te ne loto - lelei ke kumi fehālaaki ki he ni'ihiki kehé pe ke tukuaki'i kiate kinautolu 'a e ngaahi taumu'a halá.

'Oku 'Ikai Ke 'Ita'ia 'a e 'Ofa



2 Na'e anga - fēfē hono fakahāhā 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofa?

Pea ko kinautolu kotoa pe na'e 'i he fale lotu, 'i he'enu fanongo ki he ngaahi me'a ni, na'a nau fonu 'i he 'ita, pea nau tu'u hake, 'o kapusi ia ki tu'a mei he kolo, 'o taki ia ki he tumutumu 'o e mo'unga 'a ia na'e langa ai honau kolo, koe'uhi ke nau li hifo ia ki lalo. Ka na'a ne fou atu 'iate kinautolu na'a ne 'alu atu 'i hono hala, (Luke 4:28-30). Pea toki pehe 'e Sisu, 'E Tamai, fakamolemole 'a kinautolu; he 'oku 'ikai te nau 'ilo'i 'a e me'a 'oku nau fai. Pea na'a nau vahevahe'i hono kofu 'o talotalo (Luke 23:34).



Ko fe tohi ke manatu'i?

→ 'Oua na'a mou manatu ki he ngaahi me'a mu'a, pea 'oua na'a mou fakakaukau ki he ngaahi me'a 'o e kuonga mu'a ('Isaia 43:18).

'Oku 'Ikai Ke 'Ita'ia 'a e 'Ofa

- 'Oua na'a ke sauni, pe 'ita ki he fanau 'a ho kakai, ka ke 'ofa ki ho kaunga'api 'o hange pe ko koe: ko au ko SIHOVA (Levitiko 19:18).
- Mou fekataki'aki, mo fefakamolemole'aki, kapau 'oku fakakikihi ha taha ki ha taha: 'o hange ko e fakamolemole 'a Kalaisi 'a kimoutolu, ke pehe foki mo kimoutolu (Kolose 3:13).
- Si'i 'ofeina, 'oua na'a mou sauni, ka ke tuku ha potu ki he houhau: he kuo tohi, 'Oku 'a'aku 'a e sauni; Te u totongi ki ai, 'oku folofola 'e he 'Eiki. (Loma 12:19).
- Ko hai ha 'Otua 'oku tatau mo koe, 'a ia 'oku ne fakamolemole'i 'a e angahala, pea fakalaka atu 'i he maumau-fono 'a e toenga 'o hono tofi'a? 'oku 'ikai te ne ta'ofi 'ene houhau 'o ta'engata, koe'uhi he 'oku ne fiefia 'i he 'alo'ofa (Maika 7:18).

→ Pea toki ha'u 'a Pita kiate ia, 'o ne pehē, "'Eiki, 'e tu'o fiha 'eku fakamolemole kiate ia, ka angahala hoku tokoua kiate au? 'o a'u ki he tu'o fitu? Pea tali 'e Sisu kiate ia, 'Oku 'ikai te u tala kiate koe, 'o liunga fitu: ka, 'o liunga fitungofulu. (Mātiu 18:21-22).

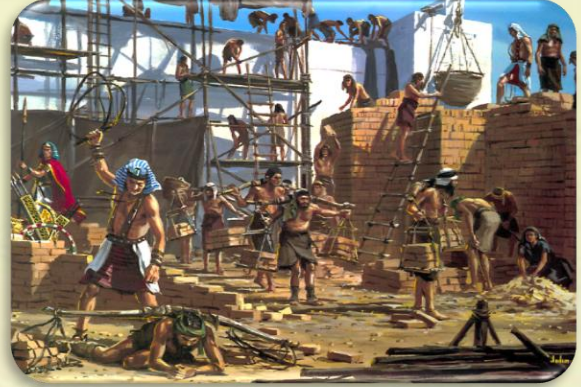


1 Ko e hā hono
'uhingá?

'Oku 'ikai ke faka'atā 'e he 'ofá ha fa'ahinga fakamaau ta'etotonu, tatau ai pē pe ko e ngaahi kaume'a pe ngaahi fili. Ko e fakamaau ta'etotonú, 'a ia ko e angahalá, 'oku mātu'aki muli ia ki he natula faka'otua 'o e 'ofá.

Ko ia ai, ko e tokotaha 'oku 'ofá 'e 'ikai lava ke ne hōifua ki ha me'a 'oku 'ikai hoa mo e finangalo 'o e 'Otuá. 'Oku 'ikai ke fiefia 'a e 'ofá 'i he ngaahi tōnounou 'a e ni'ihí kehé, pe fiefia 'i hono 'ilo'i 'oku nau halaia 'i ha hala. 'Oku 'ikai te ne ma'u ha fiefia fakatupu maumau 'i he fanongo ki he ongoongo kuo fai 'e ha taha ha fehālaaki. 'Oku fiefia 'a e loto fulikivanú 'i he taimi 'oku tō ai ha fili ki he angahalá, pe 'i he taimi 'oku fai ai 'e ha fili ha fehālaaki 'o fakatupu maumau kiate ia; ka 'oku 'ikai pehē 'a e 'ofá, he 'okú ne muimui 'i he hala fehangaangai diametrically pea feinga ke tokoni'i 'a e filí 'i he taimi 'okú ne faingata'a'ia aí.

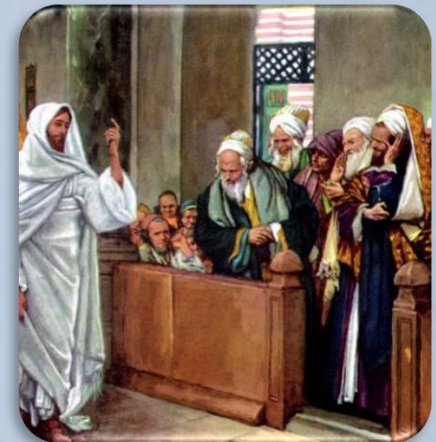
'Oku 'ikai Fiefia 'a e 'Ofá
'i he Fakamaau
Ta'etotonú .



2 Na'e anga-fēfē hono
fakahāhā 'e Sīsū 'a e
tafa'aki ko eni 'o e 'ofá?

Pea 'e 'ikai te ne fakamaau 'o fakatatau ki he sio 'a hono mata, pe valoki 'o fakatatau ki he fanongo 'a hono telinga; Ka te ne fakamaau 'aki 'ae masiva 'aki 'ae totonu, pea te ne valoki 'aki 'ae angavaivai 'oe fonua 'aki 'ae totonu: pea te ne taa'i 'ae fonua 'aki 'ae tokotoko 'o hono ngutu, pea 'aki 'ae mānava 'o hono lounghutu te ne tāmāte'i 'ae angahala. Pea 'e hoko 'ae mā'oni'oni ko e no'o 'o hono kongaloto, pea ko e faitotonu ko e no'o 'o hono kongaloto. ('Aisea 11:3-5).

'Oku pehē foki 'a kimoutolu, 'oku mou hā mā'oni'oni 'i tu'a ki he kakai, ka 'oku mou fonu 'i loto 'i he mālualoi mo e angahala. 'Oiaue kimoutolu, sikalaie mo e Fālesi, ko e mālualoi! koe'uhi 'oku mou langa 'ae ngaahi fonualoto 'oe kau palōfita, mo teuteu'i 'ae ngaahi fa'itoka 'oe kau mā'oni'oni, pea mou pehē, Kapau na'a mau 'i he kuonga 'o 'emau ngaahi tamai, na'e 'ikai te mau kau mo kinautolu 'i he toto 'oe kau palōfita... Ko ia, vakai, 'oku ou fekau atu kiate kimoutolu ha kau palōfita, mo ha kau tangata poto, mo ha ni'ihí 'o kinautolu te mou kalusefai; pea te mou haha honau ni'ihí 'i homou ngaahi falelotu, pea te mou fakatanga'i mei he kolo ki he kolo: koe'uhi ke hoko kiate kimoutolu 'a e toto kotoa pē 'o e kau mā'oni'oni kuo lilingi ki māmani, mei he toto 'o e mā'oni'oni ko 'Ēpeli 'o a'u ki he toto 'o Sākalaia foha 'o Palakaia, 'a ia na'a mou tāmāte'i 'i he vaha'a 'o e Temipale mo e 'ōlita. (Mātiu 23:28-35).



3 Ko fe tohi ke manatu'i?

→ 'Oua na'a mou fai ta'emā'oni'oni 'i he fakamaau: 'oua na'a ke toka'i 'ae mata 'oe masiva, pea 'oua na'a ke faka'apa'apa'i 'ae mata 'oe mālohi: ka te ke fakamaau totonu ho kaungā'api. (Levitiko 19:15)

'Oku 'Ikai Fiefia 'a e 'Ofá 'i he Fakamaau Ta'etotonú .



- Kapau 'oku fiekaia ho fili, 'oange ha me'akai ke ne kai; pea kapau 'oku ne fieinua, 'oange ha vai ke ne inu: he te ke fokotu'u malala'i afi ki hono 'ulu, pea 'e totongi kiate koe 'e Sihova. (Lea fakatata 25:21-22).
- 'Oua na'a ke fiefia 'o ka to ho fili, pea 'oua na'a tuku ke fiefia ho loto 'i he'ene humu. (Lea Fakatata 24:17).
- Ko e me'a 'oku totonu 'aupito te ke muimui ki ai, koe'uhi ke ke mo'ui, pea ke ma'u 'a e fonua 'oku foaki kiate koe 'e Sihova ko ho 'Otua (Teutalonome 16:20).
- Ko e ta'emā'oni'oni kotoa pē ko e angahala . (1 Sione 5:17a).

1 Ko e hā hono
'uhingá?



'Oku 'ikai fiefia 'a e 'ofá 'i he ngaahi fehālaakí, ka 'i he ngaahi 'ulungaanga lelei 'o e ni'ihí kehé. 'Oku tokanga 'a e 'ofá ki he fakalakalaka 'o e mo'óní mo e fiefia 'a e tangatá. Ko e 'uhinga ia 'oku ne fai ai 'a e fakafeta'i 'i he taimi kotoa pe 'oku poupou'i ai 'a e tupu'anga 'o e mo'oni.

He 'ikai lava 'e he 'ofá 'o fiefia 'i ha fa'ahinga angahala pe 'i he tautea 'oku 'a e tokotaha angahalá, ka 'okú ne fiefia 'i hono fakatau'atāina'i 'o e tangatá mei he ngaahi ha'i 'o e angahalá, he 'oku 'omi ia 'e he fakatau'atāina peheé ke ne fenāpasi mo e mo'óní pea 'oku ne hoko ai ko ha kanititeiti ki he fiefia 'o e langí 'a ia na'e fakatupu ai iá.

**'Oku Fiefia 'a 'Ofá
'i he Mo'óní .**



2 Na'e anga - fēfē hono
fakahaa'i 'e Sīsū 'a e
tafa'aki ko eni 'o e 'ofá?



Ko Sisu 'a e faiako ma'ongo'onga taha kuo faifai pea 'ilo'i 'e he mamani. Na'a Ne fakamatala'i 'a e mo'oni 'i ha ngaahi founa mahino mo malohi, pea na'e lelei 'aupito 'a e ngaahi sipinga na'a Ne faka'aonga'i. Na'e 'ikai ke Ne teitei fio ha ngaahi faka'ilonga ma'ama'a pe ngaahi talanoa ta'emahu'inga mo 'Ene ngaahi leseni, pea na'e 'ikai ke Ne feinga ke fakafiefia'i pe 'a e kakai pe fakafiemalie'i 'a e fie'ilo noa. Na'e 'ikai ke ne fakavalevale 'a e mo'oni toputapu ki he kakai angamaheni... Na'e haohaoa mo langaki mo'ui 'ene ngaahi lea... Na'e 'ikai ke Ne tukuhifo 'a e mo'oni ke fe'unga mo e tu'unga hinga 'o e kakai pe holoki 'a e ngaahi tu'unga mo'ui 'o e ma'oni'oni ke tatau mo 'enau ngaahi fehalaki; ka na'a Ne fakavaivai'i la pea talangofua 'o a'u ki he tu'unga 'o e mate 'i he kolosi, ke fakahaofi 'a e fa'ahinga 'o e tangata mei he moveuveu na'e fakatupu 'e he angahala... Na'a Ne tauhi 'a e mo'oni ta'engata ke 'ata'ata mei he ivi takiekina 'o e fehalaki, 'o 'ai ke ulo ngingila mo faka'ofa'ofa. Na'a ne fokotu'u 'a e mo'óní 'i ha tu'unga mā'olunga koe'uhi ke lava 'o hoko ko ha māmá, 'o fakamaama 'a e fakapo'uli fakae'ulungaanga 'o e māmaní....

3 Ko fe tohi ke manatu'i?

→ Pea pehē 'e Sisu ki he kakai Siu na'e tui kiate ia, "Kapau te mou nofo ma'u 'i he'eku lea, pea ko 'eku kau ākonga mo'oni 'akimoutolu; Pea te mou 'ilo 'a e mo'oni, pea 'e fakatau'atāina'i kimoutolu 'e he mo'oni. (Sione 8:31-32).

'Oku Fiefia 'a 'Ofá
'i he Mo'oní .

- Tataki au 'i ho'o mo'oni, pea ako'i au: he ko koe ko hoku 'Otua fakamo'ui'anga; 'oku ou tatali kiate koe 'i he 'aho kotoa pē. (Saame 25:5).
- 'E SIHOVA, ko hai 'e nofo 'i ho fale fehikitaki? ko hai 'e nofo 'i ho mo'unga tapu? Ko ia 'oku 'eve'eva angatonu, mo fai totonu, mo lea 'aki 'ae mo'oni 'i hono loto. (Saame 15:1-2).
- Fakatau 'ae mo'oni, pea 'oua na'a fakatau ia; foki mo e poto, mo e akonaki, mo e 'ilo. (Lea Fakatata 23:23)
- He kapau te mou fakalelei'i 'aupito ho'omou ngaahi hala mo ho'omou ngaahi faianga; kapau te mou fai totonu 'a e fakamaau 'i he vaha'a 'o ha tangata mo hono kaungā'api... Te u toki tuku ke mou nofo 'i he potu ni, 'i he fonua na'a ku foaki ki ho'omou ngaahi kui, 'o ta'engata pea ta'engata. (Selemaia 7:5,7).



1 Ko e ha hono
'uhinga?



Ko e 'Ofa 'oku ne fuesia 'a
e me'a kotoa pe .

Ko Gr. stegei, "ke 'ufi'ufi", "ke malu'i", "ke fakafepaki'i", "ke kataki". "Ko e me'a kotoa pe 'oku faka'uhinga"; "ko e me'a kotoa pe 'oku ne fakapulipuli".

'Oku fufū mo fakasīlongo'i 'e he 'ofá 'a e ngaahi me'a hangē ko e ngaahi fehālaaki 'a e ni'ihī kehé, 'a ia 'e fakahaa'i fiefia 'e he siokita 'o e loto fakanatulá. 'Oku 'ikai ha holi 'a e 'ofá ke sivilivi'i 'a e ngaahi vaivai'anga 'o e ni'ihī kehé pe faka'atā ke sivilivi'i kinautolu 'e ha taha kehe.

2 Na'e anga-fēfē hono
fakahāhā 'e Sīsū 'a e
tafa'aki ko eni 'o e 'ofá?

Na'e fakaofiofi atu ha kulupu 'o e kau Fālesí mo e kau sikalaipé kiate ia, 'o nau toho ha fefine ilifia, 'a ia, 'i ha le'o fefeka mo vēkeveke, na'a nau tukuaki'i ia 'okú ne maumau'i 'a e fekau hono fitú...

[Sīsū] pea sio fakamama'u Hono matá ki he kelekelé, na'á ne kamata tohi 'i he efú. 'I he 'ikai ke nau kātaki 'i He'ene toloí mo e hā ngali ta'etokanga'í, na'e ofi ange 'a e kau tukuaki'í, 'o nau faka'ai'ai 'a e me'á ki He'ene tokangá. Ka 'i he tō honau matá, 'o muimui 'i he mata 'o Sīsuú, ki he ve'ehalá 'i Hono va'é, na'e liliu honau fofongá. Na'e 'i ai, na'e faka'ilonga'i 'i mu'a 'iate kinautolú, 'a e ngaahi fakapulipuli halaia 'o 'enau mo'uí tonu. Na'e sio 'a e kakaí, 'i he'enau sió, ki he liliu fakafokifā 'o e fofongá, pea nau teke atu ki mu'a ke 'ilo'i pe ko e hā 'a e me'a na'a nau fakakaukau ki ai 'i he ofo mo e mā lahi faú. DA 461

Ko 'eni kuo to'o honau 'imisi ma'oni'oni loi, na'a nau tu'u ai, 'o ongo'i halaia mo fakahalaia'i, 'i mu'a 'i he ma'a mo'oni. Na'a nau tetetete, 'i he'enau manavasi'i na'a 'ilo 'e he tokotaha kotoa pe 'a e ngaahi fehalaaki fakapulipuli 'i he'enau mo'ui; pea na'a nau lue fakalongolongo, 'o punou honau 'ulu mo punou honau mata, 'o tuku pe 'a e tokotaha na'a nau ma'ukovia mo e Fakamo'ui manava'ofa ko DA. 461



3 Ko e fe 'a e ngaahi tohi 'oku totonu ke.manatu'i?

→ Ko ha taha 'oku ne fufuu'i ha fehalaaki 'oku ne fekumi ki he 'ofa, ka ko ha taha 'oku ne toutou 'ohake 'a e ngaahi palopalema 'oku ne fakamavahevahe'i 'o a'u ki he ngaahi kaungame'a ofi (Lea Fakatata 17:9).

'Oku kataki'i 'e he 'ofa 'a e me'a kotoa pe

- 'Oku 'ikai lava 'e he ngutu lau 'o tauhi ha me'a fakapulipuli, ka ko ha taha falala'anga te ne tauhi 'a e ngaahi me'a ma'ana pe (Lea Fakatata 11:13).
- Ko e tangata 'oku 'ikai ke tala kovi he 'o 'ene lea, pea 'oku 'ikai ke fai ha kovi ki he kaungā'api, pea 'oku 'ikai ke fakatēfito ha faka'uhinga ki he kaungā'api. 'I he mata 'ene, 'oku 'ikai ke faka'uhinga 'a e tangata 'ilo kovi; kae 'e faka'apa'apa'i 'a e kau 'e 'i ai 'a e 'Eiki. Ko e tangata 'oku kau palōmesi 'i he kovi 'ene fai pea 'ikai ke ne liliu. Ko e tangata 'oku 'ikai ke ko e 'i he pa'anga 'oku ne kamata, pea 'ikai ke ne totongi 'a e tokotaha ma'ama. Ko e tangata 'oku fai 'eni 'a e ngaahi me'a 'e 'ikai ke nau fiefia'i mai. (Saame 15:3-5)
- 'I he taimi 'oku fu'u lahi ai 'a e talanoa 'a e kakai, 'oku faingofua ke faingata'a'ia, ka ko e tokotaha 'oku ne ta'ofi 'enau lea 'oku poto. (Lea Fakatata 10:19)



1 Koe ha nai hono 'uhinga?

'Oku 'ikai 'uhinga 'a e kupu'i lea ko 'eni ko ha taha 'oku 'ofa 'i hono kaunga'api 'oku kakaangofua fe'unga ke tui ki he ngaahi me'a fakaoli kae 'ikai tala 'a e me'a 'oku mo'oni mei he me'a 'oku hala,

'Oku Tui 'a e 'Ofa ki he Me'a Kotoa

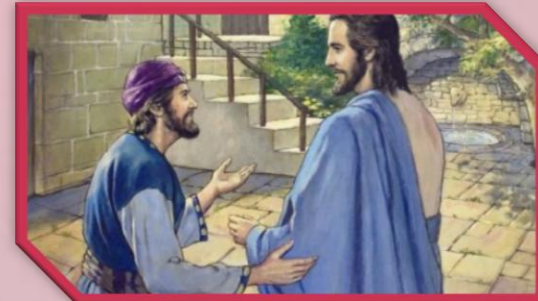
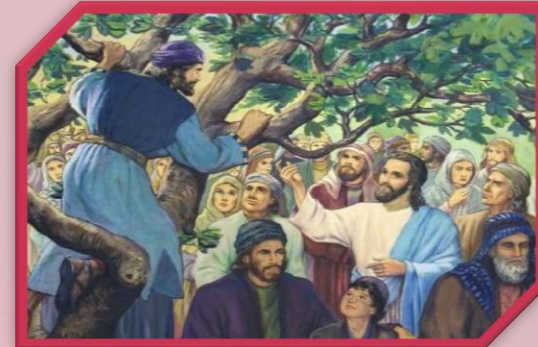
Ko ia 'oku ke iku 'o tui ki ha me'a loi 'o hange pe 'oku mo'oni. 'Oku loto fiemalie 'a e 'ofa ke sio ki he lelei taha 'i he kakai, 'o 'oange kiate kinautolu 'a e lelei 'o e veiveiua mo fakakaukau 'oku 'i ai ha'anau taumu'a lelei. Ko e anga fakanatula 'eni 'o e 'ofa koe'uhi he 'oku ne loto ke fiefia 'a e ni'ihiki kehe. 'Oku 'ikai ke ne pehe 'a e kovi taha fekau'aki mo e kakai kae 'oua kuo 'i ai ha fakamo'oni fefeka. 'Oku 'uhinga 'a e 'ofa ki he 'Otua ke tui ki ha fa'ahinga me'a pe 'oku fakahaa'i mai 'e he finangalo 'o e 'Otua 'o 'ikai toe fehu'ia ia. 'Oku 'ikai ha veiveiua fekau'aki mo e folofola pe ngaahi fakahinohino 'a e 'Otua. 'Oku tali 'a e me'a kotoa pe pea muimui ki ai 'i he loto fakafeta'i.



2 Na'e anga - fēfē hono fakahaa'i 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofa?

Na'e fanongo 'a Sakeasi fekau'aki mo Sisuu. Na'e mafola 'a e ongoongo fekau'aki mo ha taha na'a ne anga'ofa mo faka'apa'apa ki he ni'ihiki na'e li'ekina.

'I he tñaki tukuhau ko ení, na'e kamata ke tupulaki ai ha holi ki ha mo'ui lelei ange. Na'e malanga 'a Sione Papitaiso 'i Soatani 'i ha ngaahi maile si'i pe mei Sieliko, pea na'e fanongo 'a Sakeasi fekau'aki mo e ui ke fakatomala. Na'e ongo kiate ia 'a e fakahinohino na'e fai ki he kau tanaki tukuhau, "'Oua na'a mou tanaki 'o lahi hake 'i he me'a 'oku fie ma'u meiate kimoutolu" (Luke 3:13), neongo na'e 'ikai ke ne fai ma'u pe ia. Na'a ne 'ilo'i 'a e Tohi Tapú pea 'ilo'i na'e hala 'ene ngaahi ngāue. 'I he taimi ko ení, 'i he'ene fanongo ki he me'a na'e lea'aki 'e he kakai na'e ha'u ia mei he Faiako Lahí, na'a ne ongo'i hangē ha tokotaha angahala 'i he 'ao 'o e 'Otuá. Neongo ia, ko e me'a na'a ne fanongo ai fekau'aki mo Sīsú na'a ne langa'i 'a e 'amanaki 'iate ia. Na'e malava ke liliu 'ene mo'ui—'o a'u pe kiate ia; he ko hono mo'oni, 'ikai ko e taha 'o e kau akonga ofi taha 'a Sisuu ko ha tanaki tukuhau foki? Na'e kamata leva ke ngāue 'a Sākeasi 'o fakatatau ki he tuipau na'a ne ongo'i pea kamata ke fakalelei'i 'a e fa'ahinga na'a ne faihala ki aí. DA 552. Na'e tui 'a Sisu kia Sakeasi.



Ko fe tohi ke manatu'i?

→ Na'e pehe 'e Sisu kiate ia, 'Kapau te ke fa'a tui, 'oku fa'a fai ha me'a kotoa pe 'e ia 'oku tui.' (Ma'ake 9:23)

'Oku tui 'a e 'ofa ki he me'a kotoa

→ Na'a nau 'a hengihengia hake 'o 'alu ki he toafa 'o Tekoa. 'I he'enau 'alu, na'e tu'u 'a Sihosafate 'o pehe, 'Fanongo mai kiate au, 'e kakai 'o Siuta, mo e kakai kotoa pe 'i Selusalema: Falala kia Sihova ko homou 'Otua, pea te mou malu; fakafanongo ki he'ene kau palofita, pea te ke fai lelei.' (2 Fakamatala Me'a Hokohoko 20:20)

→ Ko ia 'oku ou talaatu kiate koe, ko e ha pe ha me'a 'oku ke kole 'i he lotu, tui kuo ke ma'u ia, pea 'e 'a'au ia. (Ma'ake 11:24)

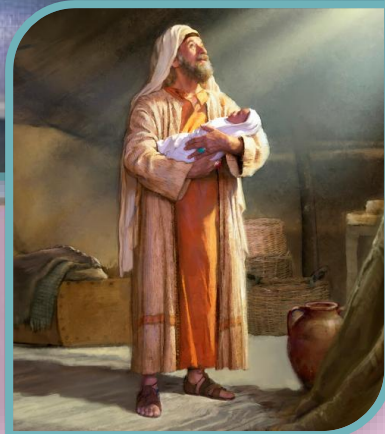
→ Ka he 'ikai te ke lava 'o fakahoifua ki he 'Otua ta'e kau ai 'a e tui. Ka 'i ai ha taha 'oku ha'u kiate ia kuo pau ke ne tui 'oku Ne mo'ui pea 'oku Ne fakapale'i 'a kinautolu 'oku fekumi fakamatoato kiate ia. (Hepelu 11:6)



'Oku 'ikai kole 'e Sisu ki he tangata ni ke tui kiate ia. 'Oku ne pehe mai, "Tu'u hake, to'o ho mohenga, pea lue." Ka 'oku pikitai 'a e tui 'a e tangata ki he fekau ko ia. 'Oku mo'ui 'a e neave mo e uoua kotoa pe, pea kamata ke toe ngaue hono va'e mamate. Na'e 'ikai toe momou 'ene fakakaukau ke muimui ki he tu'utu'uni 'a Sisuu, pea na'e tali ia 'e hono sino kotoa. 'Oku ne puna hake ki 'olunga pea fakafokifa pe kuo ne longomo'ui mo ngaue.

Na'e 'ikai tala'ofa ange 'e Sisu kiate ia ha tokoni makehe mei 'olunga. Na'e mei veiveiua 'a e tangata pea 'ikai ke ne lava 'o fakamo'ui. Ka na'a ne falala ki he me'a na'e lea'aki 'e Sisu, pea 'i he'ene ngaue ki ai, na'a ne toe ma'u ai hono malohi. DA

1 Ko e ha nai hono 'uhinga?



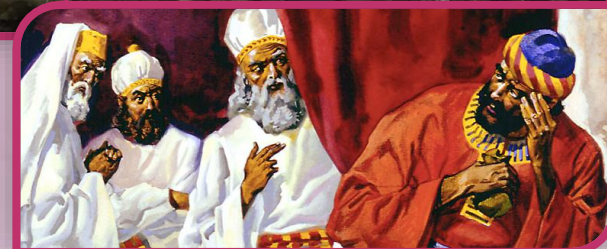
'Oku 'amanaki 'a e 'ofa ki he me'a kotoa pe

Tatau ai pe pe ko e ha e ngaahi me'a 'oku ngali ta'emahino pe ko e ha e lahi 'o e ngaahi 'uhinga 'oku tau veiveiua ai 'i he faitotonu 'a e ni'ihi kehe, 'oku kei 'amanaki pe 'a e 'ofa 'e lelei 'a e me'a kotoa pe pea nofo ma'u 'i he 'amanaki lelei ko ia kae 'oua kuo ngali ta'elava. 'Oku hanga 'e he fa'ahinga tui ko 'eni ki he ni'ihi kehe, 'a ia 'oku fakatupu 'e he 'ofa, 'o teke 'a e kakai ke nau taukave'i e ni'ihi kehe, 'o a'u ai pe ki he taimi 'oku faingata'a ai. 'Oku makatu'unga 'a e 'ofa 'i he falala, pea ko e falala ko ia 'oku makatu'unga ia 'i he 'Otua. Ko e 'uhinga ia 'oku loto fiemalie ai 'a e 'ofa ke fekuki mo e fakamatalili, fakakikihi, mo e ta'efaka'apa'apa ke taukave'i 'a e ni'ihi kehe, koe'uhi he 'oku ne 'ilo'i 'e 'asi mai 'a e mo'oni 'i he ngata'anga.

2 Na'e anga - fēfē hono fakahaa'i 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofá?

Pea 'i he hokosia 'a e 'aho, na'a ne ui 'ene kau akonga 'o ne fili hanau toko hongofulu ma ua, 'o ui foki 'a kinautolu ko e kau 'aposetolo: ... Ko Siutasi ko e tokoua 'o Semisi, mo Siutasi 'Isikaliote, 'a ia na'e hoko ko e lavaki (Luke 6:13, 16).

Pea na'e 'alu atu ha taha 'o e toko hongofulu ma ua, ko hono hingoa ko Siutasi 'Isikaliote, ki he kau taula'eiki lahi 'o fehu'i, 'Ko e ha te mou foaki kiate au kapau te u tuku ia kiate kimoutolu?' Na'a nau felotoi ke totongi kiate ia 'a e konga siliva 'e tolungofulu. Talu mei ai, na'a ne kumi ki ha faingamālie ke lavaki'i ai 'a Sīsū. (Matiu 26:14-16)



3

Ko fe tohi ke manatu'i?

→ 'Oku lelei ke fakatou 'amanaki mo tatali fakalongolongo 'ae tangata ki he fakamo'ui 'a Sihova. (Tangilaulau 3:26).

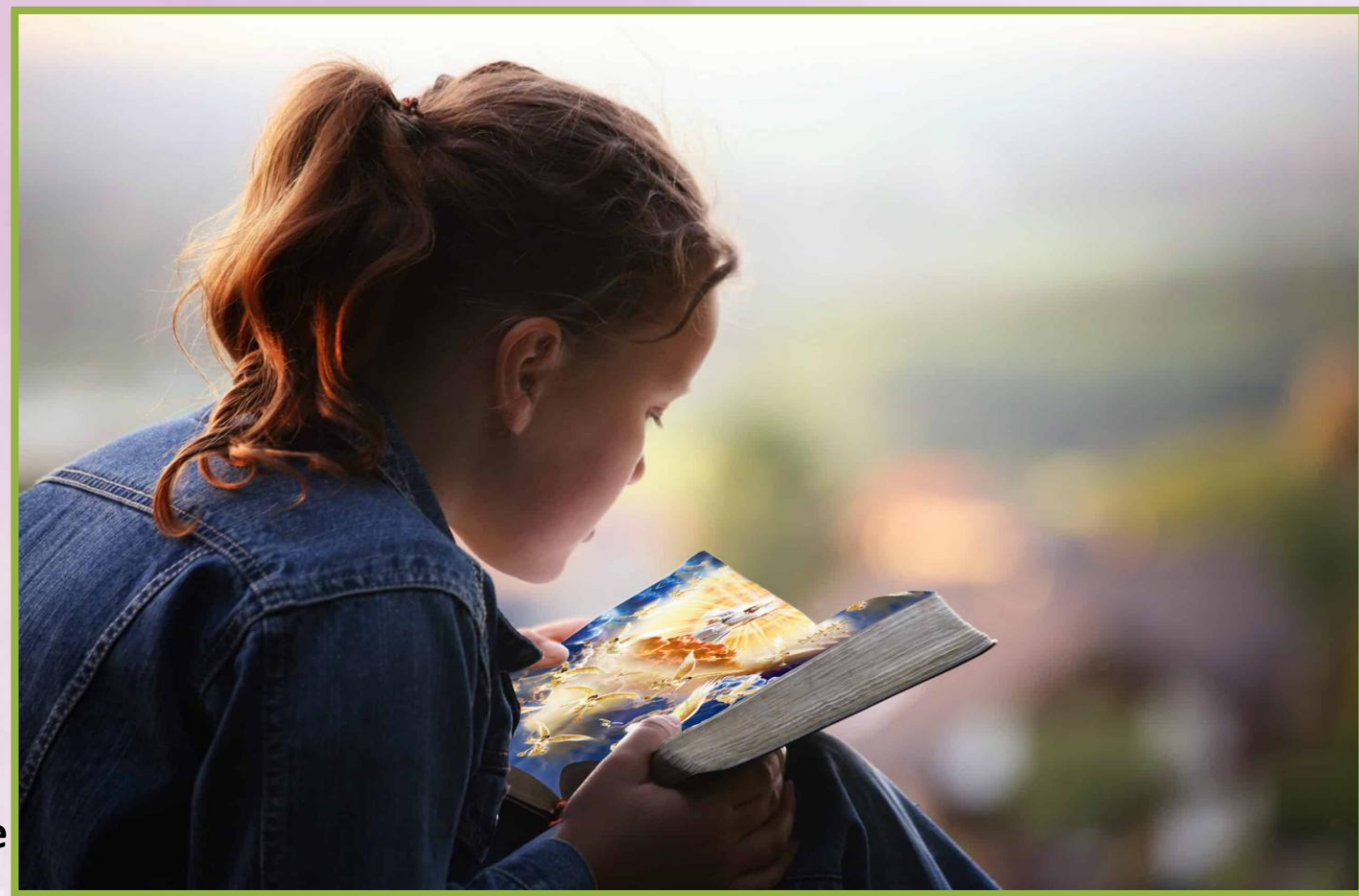
'Oku 'amanaki 'a e 'ofa ki he me'a kotoa pe

→ Talu mei he kamata'anga 'o e mamani, kuo te'eki fanongo pe mahino ki ha taha, pea kuo te'eki mamata ha taha, 'Otua, ki ha me'a kuo ke teuteu ma'anautolu 'oku tatali kiate koe. ('Isaia 64:4)



→ Ko ia, 'e kainga, fa'a kataki, kae 'oua kuo ha'ele mai 'a e 'Eiki. Vakai ki ha tangata ngoue—'oku nau tatali ki he ngoue mahu'inga mei he kelekele pea fa'a kataki'i kinautolu, 'o tatali ki he 'uha vave mo e tomui fakatou'osi. (Semisi 5:7)

→ Ko e ha 'oku ke fu'u loto-mamahi ai, hoku laumalie? Ko e ha 'oku ke fu'u loto mamahi ai 'iate au? 'Amanaki lelei ki he 'Otua—te u kei fakafeta'i pe kiate ia, 'a e tokotaha 'oku ne 'omi kiate au 'a e malohi pea ko hoku 'Otua ia. (Saame 43:5)



1 Ko e ha nai hono 'uhinga?

‘Oku kātaki’i anga - mokomoko ‘e he ‘ofá ‘a e ngaahi palopalema, ngaahi faingata’a, ngaahi fakatangá, mo e ngaahi mamahi kotoa pē mei he kakai, pea pehē ki ha fa’ahinga ‘ohofi pē ‘oku faka’atā ‘e he ‘Otuá ‘a e filí ke ne fakahokó.

‘Oku fakahaa’i ‘e he fakamatala ko ‘eni fekau’aki mo e ‘ofa ‘a e fa’a kataki ta’efakangatangata ‘a ha taha ‘oku tataki ma’u pe ‘e he ‘ofa. ‘Oku nau kataki’i mokomoko ‘a e ‘ulungaanga faikehe pe fakatupu loto-fo’i ‘a e ni’ihi kehe, neongo kapau ‘e ngali fakataumu’a ia ke fakamamahi’i kinautolu, koe’uhi he ‘oku nau sio ki he tokotaha kotoa pe ‘a e kakai na’e pekia ma’a Kalaisi ko ha ngaahi laumalie ‘oku takihala’i mo fie ma’u ‘a e manava’ofa mo e tokoni, kae ‘ikai ko e fakamaau pe ngaohikovia. Ko e ‘ofa, ‘i he’ene hoko ko e fakahaa’i haohaoa ‘o e fono ‘a e ‘Otuá, ‘oku fakataumu’a ma’u pe ia ki he lelei lahi taha ma’a e ni’ihi kehe, ko ia ‘oku mateuteu ai ke fakalelei’i ‘a e ‘ulungaanga kovi ‘a e ni’ihi kehe ‘i he mahino mo e loto fonu ‘i he anga’ofa ‘oku ue’i ‘e he ‘Otuá.



‘Oku ‘amanaki ‘a e ‘ofa ki he me’a kotoa pe



2 Na'e anga - fēfē hono fakahaa'i 'e Sīsū 'a e tafa'aki ko eni 'o e 'ofá'?

● Na'e foua 'e Sisu 'a e fakamaa, fakamamahi'i, fakafisinga'i, pea na'a mo e mate ke fakahaofi 'a kinautolu na'e hee. TMK 314.

● Na'a ne kataki'i foki hono tukuaki'i loi. ATO 40.

● Na'a ne ongo'i leva 'a e houhau fakamanavahe 'a e 'Otua ki he angahala, 'o hange pe ko ia 'e ongo'i 'e ha taha faiangahala 'i he 'aho lahi 'o e fakamau. Na'a ne fehengahangai mo e ta'efemahino'aki mo e ta'efalala 'o a'u pe ki 'api; 'e lava ke ma'u 'e he ni'ihi 'a e fiemālie 'i hono 'ilo'i na'e foua 'e Sīsū 'a e me'a tatau. Na'e foua 'e Sisu 'a e ngaahi faingata'a'ia mo e faingata'a'ia 'i loto. Na'a ne fehengahangai mo e tukuaki'i mo e fakatanga. Na'a ne foua 'a e masiva mo e masiva 'o 'ikai launga.

● Na'e foua 'e Sisu 'a e fakamaa, fakamamahi'i, fakafisinga'i, pea na'a mo e mate ke fakahaofi 'a kinautolu.

● Na'a ne mo'ui masiva. 'Oku fie ma'u 'e Sisu ke 'ilo 'e he masiva 'oku mahino kiate la 'a e me'a 'oku nau foua. Koe'uhi na'a Ne foua 'a e me'a kotoa pe 'oku nau fehengahangai mo ia, te Ne lava mo'oni 'o ma'u ia mo tokoni'i kinautolu. SJ 29.

● Na'a Ne fehengahangai mo e 'ahi'ahi ma'atautolu, pea na'a Ne ikuna 'i hotau tu'unga ke fakahaa'i mai 'a e founa te tau lava ai 'o ikuna'i foki... RC 124.

● Kapau na'e 'i ai ha me'a na'e pau ke tau foua ka na'e 'ikai ke foua 'e Sisuu, 'e lava ke faka'aonga'i ia 'e Setane ke tau fakakaukau 'oku 'ikai fe'unga 'a e malohi 'o e 'Otua kiate kitautolu. Ko e 'uhinga ia na'e "'ahi'ahi'i ai 'a Sisu 'i he me'a kotoa pe, 'o hange pe ko kitautolu" (Hepelu 4:15). Na'a Ne foua 'a e faingata'a kotoa pe na'e lava ke tau foua, pea na'e 'ikai ke Ne teitei ta'ofi ha fa'ahinga malohi 'oku 'ikai ke tau ma'u tau'ataina. 'I He'ene hoko ko e tangata, na'a Ne fehengahangai mo e 'ahi'ahi pea ikuna'i ia 'aki 'a e malohi na'e foaki ange 'e he 'Otua kiate la. 'Oku Ne folofola, "'Oku ou fiefia ke fai ho finangalo, 'e hoku 'Otua; 'oku 'i hoku loto ho'o fono" (Saame 40:8). BLJ 55He

● Na'a Ne tuku 'a e naunau na'a Ne ma'u ki he Tamai kimu'a pea toki 'i ai 'a e mamani. "Na'e mamahi ia koe'uhi ko 'etau ngaahi angahala, na'e laiki koe'uhi ko 'etau ngaahi faihala: ko e tautea na'a ne 'omi 'a e melino kiate kitautolu na'e 'iate la; pea 'oku tau fakamo'ui 'i Hono ngaahi kafo." Na'a ne kataki'i 'i he fa'a kataki 'a e ngaahi lea kovi mo e manuki kotoa pe. 1T 150.

'Oku Kataki'i 'e he 'Ofa 'a e Me'a Kotoa Pe



3

Ko fe tohi ke manatu'i?

→ Loto-fakatokilalo mo angavaivai, fa'a kataki, pea fekataki'aki 'i he 'ofa ('Efeso 4:2).

'E lava 'e he 'ofa 'o matu'uaki ha fa

→ Ko e ha ha me'a lelei kapau 'e tautea'i koe 'i ho'o fai hala pea ke tali pe ia? Ka 'o kapau te ke fai lelei pea ngaohikovia koe'uhi ko ia, pea ke fai ia 'i he fa'a kataki, ko e me'a ia 'oku hoifua ki ai 'a e 'Otua (1 Pita 2:20).



→ 'Oku ke monu'ia 'i he taimi 'oku fakamamahi'i ai koe 'e he kakai, fakatanga'i koe, mo fa'u ha ngaahi loi kehekehe fekau'aki mo koe koe'uhi ko au. Fiefia mo fiefia mo'oni, koe'uhi he 'oku lahi ho'o pale 'i he langi. Ko e founa tofu pe ia na'e fai ki he kau palofita kimu'a 'iate koe. (Matiu 5:11-12)

→ Ko ia 'oku totonu ke tau tokoni'i 'a e vaivai 'i he'enau ngaahi palopalema, kae 'oua 'e tokanga pe ki he me'a 'oku tau fiefia ai (Loma 15:1).

→ 'Oku 'ikai ngata ai, ka 'oku tau laukau 'aki 'etau ngaahi faingata'a'ia koe'uhi he 'oku tau 'ilo'i 'oku langaki 'e he faingata'a'ia 'a e fa'a kataki; pea 'oku langaki 'e he fa'a kataki 'a e 'ulungaanga; pea 'oku langaki 'e he 'ulungaanga 'a e 'amanaki lelei. (Loma 5:3-4)

‘Ofa kotoa pe, tau fe‘ofa‘aki koe‘uhi he ‘oku ha‘u ‘a e ‘ofa mei he ‘Otua. Ko ha taha pe ‘oku ‘ofa ‘oku fanau‘i ia ‘i he ‘Otua pea ‘oku ne ‘ilo‘i mo‘oni ‘a e ‘Otua. Ka ‘o kapau ‘oku ‘ikai ke ke ‘ofa, ‘oku ‘ikai ke ke ‘ilo‘i ‘a e ‘Otua, koe‘uhi he ko e ‘Otua ‘a e ‘ofa.

Ko e founa ‘eni na‘e fakahaa‘i ai ‘e he ‘Otua ‘Ene ‘ofa kiate kitautolu: Na‘a Ne fekau‘i mai Hono ‘Alo pe taha ki mamani koe‘uhi ke tau lava ‘o mo‘ui ‘iate Ia.

Koe‘uhi na‘e ‘ofa pehe ‘a e ‘Otua ‘iate kitautolu, ‘oku totonu ke tau fe‘ofa‘aki foki.

Kuo te‘eki ai ke mamata ha taha ki he ‘Otua. Ka ‘o kapau te tau fe‘ofa‘aki, ‘oku nofo ‘a e ‘Otua ‘iate kitautolu, pea ‘oku kakato ‘Ene ‘ofa ‘iate kitautolu...

Kuo tau ‘ilo‘i mo tui ki he lahi ‘o e ‘ofa ‘a e ‘Otua ‘iate kitautolu. Ko e ‘Otua ‘a e ‘ofa, pea kapau ‘oku tau mo‘ui ‘i he ‘ofa, ‘oku mo‘ui foki mo e ‘Otua ‘iate kitautolu.

Ko e founa ‘eni ‘oku fakahaohaoa‘i ai ‘etau ‘ofa, koe‘uhi ke tau lava ‘o ongo‘i loto falala ‘i he ‘aho fakamau. Koe‘uhi he ‘oku tau ‘i he mamani foki ‘o hange pe ko Ia.

‘Oku ‘ikai ha manavahe ‘i he ‘ofa; Ko hono mo‘oni, ‘oku teke‘i ‘e he ‘ofa haohaoa ‘a e manavahee, koe‘uhi he ‘oku ha‘u ‘a e manavahee mo e tautea. Kapau ‘oku ilifia ha taha, kuo te‘eki ai ke kakato ‘enau ‘ofa. ‘Oku tau ‘ofa ‘i he ni‘ihi kehe koe‘uhi he na‘e ‘uluaki ‘ofa ‘a e ‘Otua ‘iate kitautolu. Kapau ‘e pehe ‘e ha taha, “Oku ou ‘ofa ki he ‘Otua‘ kae fehi‘a ki honau tokoua, ‘oku nau loi. ‘E lava fefe ke ke ‘ofa ki he ‘Otua, ‘a ia kuo te‘eki ai ke ke mamata ki ai, kapau ‘oku ‘ikai te ke ‘ofa ‘i ho tokoua, ‘a ia kuo ke mamata ki ai? Pea ko e fekau ‘eni ‘oku tau ma‘u mei he ‘Otua: kapau ‘oku ke ‘ofa ki he ‘Otua, ‘oku totonu ke ke ‘ofa foki ki ho tokoua.

(1 Sione 4:7-12, 20-21)